

Financira
Evropska unija

Vključevanje upravičencev do začasne zaščite iz Ukrajine na trg dela

Skupni informator Evropske
migracijske mreže in OECD
Maj 2024

Izjava o omejitvi odgovornosti

Ta informator sta skupaj pripravili Evropska migracijska mreža (EMN) in Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD). EMN sestavljajo [nacionalne kontaktne točke EMN](#) v državah članicah EMN (državah članicah EU razen Danske) in državah opazovalkah EMN (NO, GE, MD, UA, ME, AM, RS) ter Evropska komisija, podpira pa jo ponudnik storitev EMN. Informator ne odraža nujno mnenj in stališč Evropske komisije, ponudnika storitev EMN, nacionalnih kontaktnih točk EMN ali OECD in njenih držav članic, njegove ugotovitve pa jih ne zavezujejo. Evropska komisija, izvajalec storitev EMN, nacionalne kontaktne točke EMN in OECD prav tako niso nikakor odgovorni za kakršno koli uporabo predloženih informacij.

Pojasnilo

Ta informator je bil pripravljen na podlagi nacionalnih prispevkov 24 nacionalnih kontaktnih točk EMN (AT, BE, BG, CY, CZ, DE, EE, ES, EL, FI, FR, HR, HU, IE, IT, LT, LU, LV NL, PL, PT, SE, SK in RS), zbranih na podlagi ad hoc poizvedbe, ki so jo pripravile nacionalne kontaktne točke EMN za zagotovitev čim večje primerljivosti. Informacije o državah OECD, ki niso članice EU, je zbrala in zagotovila OECD. Informacije v tem informatorju se nanašajo na stanje v zgoraj navedenih državah članicah in državah opazovalkah EMN ter državah OECD, ki niso članice EU, do decembra 2023.

Objavljeno

Maj 2024

Evropska migracijska mreža (EMN), »Vključevanje upravičencev do začasne zaščite iz Ukrajine na trg dela: Skupni informator EMN-OECD«, [Datum], [URL], zadnji dostop [dan mesec leto].

Za več informacij:

Spletno mesto EMN: <http://ec.europa.eu/emn>

LinkedIn EMN: <https://www.linkedin.com/company/european-migration-network>

Twitter EMN: <https://twitter.com/emnmigration>

YouTube EMN: <https://www.youtube.com/@EMNMigration>

Ikone Freepik s spletnih mest www.flaticon.com in vecteezy.com. Naslovnica: iStockphoto

VSEBINA

1. KLJUČNI Poudarki	4
2. OZADJE IN OBSEG INFORMATORJA	4
3. ZAPOSLOVANJE UPRAVIČENCEV DO ZAČASNE ZAŠČITE	7
Pregled zaposlovanja	7
Izobrazbeni profil in sektorji zaposlitve	10
4. POLITIKE IN UKREPI ZA LAŽJE VKLJUČEVANJE NA TRG DELA	11
Splošni pristopi proti ciljno usmerjenim pristopom	11
Glavna načela vključevanja upravičencev do začasne zaščite na trg dela	12
Drugi splošni pristopi	14
Spodbujanje samozadostnosti	15
Sodelovanje pri ukrepih	16

1. KLJUČNI Poudarki

Direktiva o začasni zaščiti¹ je bila aktivirana na podlagi Izvedbenega sklepa Sveta (EU) 2022/382 z dne 4. marca 2022 kot odziv na množičen pritok ljudi, ki so bežali pred rusko vojno agresijo proti Ukrajini.² Upravičencem do začasne zaščite zagotavlja usklajene pravice, vključno z dostopom do zaposlitve in samozaposlitve.³ V tem informatorju so preučene demografske in socialno-ekonomske značilnosti upravičencev do začasne zaščite, ki so najpomembnejše za njihovo vključevanje na trg dela, ter obstoječi podatki, politike in ukrepi za lažje vključevanje. Izpostavljenih je več poudarkov:

- Države članice in države opazovalke Evropske migracijske mreže (EMN) ter države članice Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD), ki niso članice Evropske unije (EU) (države gostiteljice)⁴, poročajo o opaznem povečanju skupnega števila zaposlenih upravičencev do začasne zaščite⁵ med septembrom 2022 in septembrom 2023. Vendar se te stopnje zaposlenosti med državami razlikujejo: ob koncu leta 2023 so bile najvišje stopnje zaposlenosti v Litvi, na Nizozemskem, v Estoniji, Češki republiki, Luksemburgu, Španiji in na Irskem.
- Septembra 2023 so bili upravičenci do začasne zaščite v državah gostiteljicah zaposleni predvsem v panogah, razvrščenih v naslednja področja (na podlagi statistične klasifikacije gospodarskih dejavnosti (NACE)⁶:
  - I – Gostinstvo;
  - N – Druge raznovrstne poslovne dejavnosti;
  - C – Predelovalne dejavnosti;
  - G – Trgovina;
  - F – Gradbeništvo.

- Te panoge se ne ujemajo nujno s predhodnim strokovnim znanjem ali izobrazbenimi profili upravičencev do začasne zaščite, kar kaže na morebitno neskladje v znanju in spretnostih.
- Podatki kažejo, da ima velik delež upravičencev do začasne zaščite visoko stopnjo izobrazbe (nekateri države gostiteljice poročajo, da jih je več kot 60 % končalo terciarno izobraževanje). Vendar njihova trenutna zaposlitev v državah gostiteljicah ne ustreza vedno njihovi stopnji izobrazbe in predhodnim izkušnjam.
- Države gostiteljice izvajajo različne politike, strategije in prednostne naloge pri obravnavanju vključevanja upravičencev do začasne zaščite na trg dela, ob tem pa poudarjajo skupne teme, kot sta takojšen dostop do trga dela in samozadostnost.
- Večina držav gostiteljic poroča o ciljno usmerjenih ukrepih in praksah za lažje zaposlovanje upravičencev do začasne zaščite na delovnih mestih, ki ustrezajo njihovim kompetencam. Ti ukrepi in prakse se osredotočajo predvsem na priznavanje kvalifikacij, učenje jezikov in določene sektorje, pri čemer so nekateri posebej namenjeni ženskam.
- Države gostiteljice poročajo o ukrepih za pomoč upravičencem do začasne zaščite pri prehodu iz brezposelnosti v ekonomsko samozadostnost (tako imenovani premostitveni ukrepi). Večina jih navaja splošne podporne ukrepe, vendar ne zagotavljajo ciljno usmerjene pomoči za zaposlene upravičence do začasne zaščite, ki imajo težave pri zadovoljevanju svojih osnovnih potreb.
- Odpravljanje jezikovnih ovir ter neskladja med trgom dela in kvalifikacijami sta osrednja elementa lažjega in učinkovitejšega vključevanja na trg dela.
- V večini držav gostiteljic je sodelovanje pri ukrepih vključevanja na trg dela prostovoljno.

2. OZADJE IN OBSEG INFORMATORJA

Ruska vojna agresija proti Ukrajini, ki poteka od 24. februarja 2022, je povzročila množičen prihod razseljenih oseb iz Ukrajine v EU. Po podatkih Eurostata je bilo 31. decembra 2023 v EU več kot 4,31 milijona državljanov iz tretjih držav, ki so prebežali iz Ukrajine in uživajo začasno zaščito. V Nemčiji, na Poljskem in v Češki republiki je bilo skupno približno 60 % teh upravičencev do začasne zaščite, in sicer 29 %, 22,1 % oziroma 8,7 %. Konec decembra 2023 je 98 % upravičencev do začasne zaščite v EU prihajalo iz Ukrajine.⁷

V odziv na najboljše in najhitreje razvijajočo se krizo razseljevanja v Evropi po drugi svetovni vojni je Evropska komisija 2. marca 2022 na poziv ministrov za notranje zadeve⁸ predlagala aktivacijo direktive o začasni zaščiti. Izvedbeni sklep Sveta (EU) 2022/382 z dne 4. marca 2022 je vzpostavil začasno zaščito za razseljene osebe iz Ukrajine in jim zagotovil vrsto usklajenih pravic, vključno s pravico do zaposlitve ali samozaposlitve.⁹

1 Direktiva Sveta 2001/55/ES z dne 20. julija 2001 o najnižjih standardih za dodelitev začasne zaščite v primeru množičnega prihoda razseljenih oseb in o ukrepih za uravnoteženje prizadevanj in posledic za države članice pri sprejemanju takšnih oseb, <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2001/55/oj>, zadnji dostop 7. maj 2024.

2 Izvedbeni sklep Sveta (EU) 2022/382 z dne 4. marca 2022 o ugotovitvi obstoja množičnega prihoda razseljenih oseb iz Ukrajine v smislu člena 5 Direktive 2001/55/ES in z učinkom uvedbe začasne zaščite, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32022D0382>, zadnji dostop 7. maj 2024.

3 Člen 12 direktive o začasni zaščiti.

4 Vsa sklicevanja na »države gostiteljice« se nanašajo na države članice in države opazovalke EMN poročevalke ter države OECD, ki niso članice EU, če ni drugače določeno.

5 Izraz »upravičenci do začasne zaščite« se zaradi doslednosti uporablja povsod, čeprav podatki vključujejo tudi informacije o vključevanju razseljenih oseb iz Ukrajine na trg dela v državah OECD, ki niso članice EU, kjer nimajo statusa upravičenca do začasne zaščite, saj se direktiva o začasni zaščiti ne uporablja. V Srbiji je srbski zakon o azilu in začasni zaščiti usklajen z direktivo o začasni zaščiti, vlada pa odloča o aktiviranju začasne zaščite.

6 NACE je evropska statistična klasifikacija gospodarskih dejavnosti, [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Statistical_classification_of_economic_activities_in_the_European_Community_\(NACE\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Statistical_classification_of_economic_activities_in_the_European_Community_(NACE)), zadnji dostop 6. maj 2024.

7 Eurostat, Več kot 4,3 milijona ljudi uživa začasno zaščito, februar 2024, <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20240208-1>, zadnji dostop 13. maj 2024.

8 Svet za pravosodje in notranje zadeve, 3.–4. marec 2022, <https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/jha/2022/03/03-04/>, zadnji dostop 5. maj 2023.

9 Člen 12 direktive o začasni zaščiti.

Evropska komisija je 21. marca 2022 objavila operativne smernice za izvajanje Sklepa Sveta 2022/382,¹⁰ katerih namen je pomagati državam članicam EU pri uporabi sklepa Sveta, direktive o začasni zaščiti in druge veljavne zakonodaje EU. Evropska komisija je 28. marca 2022 predstavila načrt v desetih točkah za zagotovitev močnejšega evropskega usklajevanja pri sprejemanju ljudi, ki bežijo pred rusko vojno agresijo proti Ukrajini.¹¹ Svet je septembra 2023 podaljšal začasno zaščito do 4. marca 2025.¹² Niti operativne smernice niti načrt v desetih točkah niso obravnavali vključevanja na trg dela. Namesto tega je bilo to izrecno zajeto v sporočilu Evropske komisije iz junija 2022 o smernicah za dostop ljudi, ki bežijo pred rusko vojno agresijo proti Ukrajini, do trga dela, poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter učenja odraslih.¹³ Marca 2022 je Evropska komisija predstavila ukrajinsko različico orodja EU za profiliranje znanj in spretnosti državljanov tretjih držav,¹⁴ s katerim je olajšala ugotavljanje ter popis spretnosti in profila razseljenih oseb iz Ukrajine. Evropska komisija je 5. aprila 2022 objavila priporočila o priznavanju kvalifikacij za ljudi, ki bežijo iz Ukrajine,¹⁵ 23. junija 2023 pa je objavila poročilo o oceni njihovega izvajanja.¹⁶ Februarja 2023¹⁷ je bila objavljena primerjava evropskega ogrodja kvalifikacij in nacionalnega ogrodja kvalifikacij Ukrajine, ki je pomagala razumeti, kako se ukrajinske kvalifikacije primerjajo z evropskimi in obratno. Evropska komisija je 8. marca 2023 objavila sporočilo, v katerem je ocenila izvajanje direktive o začasni zaščiti in opredelila prednostna področja za večje napore pri zagotavljanju pravic iz te direktive, vključno z dostopom do delovnih mest.¹⁸ Oktobra 2022 sta Evropska komisija in Evropski organ za delo prek portala (EURES), kjer je objavljenih več kot štiri milijone prostih delovnih mest in več kot 5 000 registriranih delodajalcev, začela izvajati pilotni projekt nabora talentov EU.¹⁹ Cilj pilotnega projekta nabora talentov je omogočiti učinkovito vključevanje upravičencev do začasne zaščite na trg dela EU z evidentiranjem njihovih spretnosti in povezovanjem z

ustreznimi prostimi delovnimi mesti. Upravičenci do začasne zaščite, ki iščejo zaposlitev, lahko ne glede na državo članico, v kateri prebivajo, na platformi registrirajo svoj profil, naložijo življenjepis, pregledujejo prosta delovna mesta in svoj profil dajo na voljo delodajalcem, nacionalnim javnim zavodom za zaposlovanje in zasebnim agencijam za zaposlovanje po vsej EU.²⁰ Od januarja 2024 se je pobudi pridružilo osem držav članic EU.²¹ Njihovo sodelovanje vključuje dodeljevanje sredstev in dejavno sodelovanje javnih služb za zaposlovanje. Na nacionalni ravni so številne države članice EU po aktiviranju direktive o začasni zaščiti leta 2022 odpravile formalnosti, upravne postopke ali druge ovire, da bi zagotovile takojšen dostop do trga dela²² (npr. s poenostavitvijo vstopnih zahtev za nekatere (regulirane) poklice). Večina je zagotovila tudi vrsto ukrepov za lažji dostop upravičencev do začasne zaščite do trga dela,²³ vključno s svetovanjem,²⁴ jezikovnimi tečajji,²⁵ potrjevanjem spretnosti in priznavanjem kvalifikacij,²⁶ evidentiranjem spretnosti,²⁷ finančnimi spodbudami za delodajalce za zaposlovanje upravičencev do začasne zaščite²⁸ in usposabljanjem na delovnem mestu ali »pospešenimi« programi vključevanja.²⁹ V več državah članicah EU, kjer imajo upravičenci do začasne zaščite dostop do enakih služb za zaposlovanje kot osebe s stalnim prebivališčem in državljani, niso izvajali dodatnih posebnih ukrepov.³⁰ V vseh državah gostiteljicah imajo javni zavodi za zaposlovanje pomembno vlogo pri vključevanju upravičencev do začasne zaščite na trg dela.³¹ V Srbiji je vlada izdala sklep³² o zagotavljanju začasne zaščite razseljenim osebam iz Ukrajine, ki osebam z začasno zaščito zagotavlja pravico do zaposlitve v skladu z istimi pravnimi normami, ki urejajo zaposlovanje tujcev pod ugodnimi pogoji (tj. edini pogoj je sklep o začasni zaščiti). Spremembe zakona o zaposlovanju tujcev (sprejete 27. julija 2023, ki se v celoti izvajajo od 1. februarja 2024) določajo, da imajo osebe, ki jim je bil odobren azil ali začasna zaščita, prost dostop do trga dela, ne da bi potrebovale enotno dovoljenje.

- 10 Sporočilo Evropske komisije o operativnih smernicah za izvajanje Izvedbenega sklepa Sveta (EU) 2022/382 o ugotovitvi obstoja množičnega prihoda razseljenih oseb iz Ukrajine v smislu člena 5 Direktive 2001/55/ES in z učinkom uvedbe začasne zaščite, 2022/C 126 I/01, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022XC0321%2803%29>, zadnji dostop 7. maj 2024.
- 11 Evropska komisija, Načrt v 10-ih točkah, 2022, <https://home-affairs.ec.europa.eu>, zadnji dostop 8. april 2024.
- 12 Svet EU, ukrajinski begunci: Države članice EU se strinjajo s podaljšanjem začasne zaščite, 2025, <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/09/28/ukrainian-refugees-eu-member-states-agree-to-extend-temporary-protection/>, zadnji dostop 31. januar 2024.
- 13 Sporočilo Komisije o smernicah za dostop ljudi, ki bežijo pred rusko vojno agresijo proti Ukrajini, do trga dela, poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter učenja odraslih, 2022/C 233/01, <https://op.europa.eu/s/yZyi>, zadnji dostop 8. april 2024.
- 14 Evropska komisija, Orodje EU za profiliranje znanj in spretnosti državljanov tretjih držav, b.l., <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1412&langId=en>, zadnji dostop 8. april 2024.
- 15 Priporočilo Komisije (EU) 2022/554 z dne 5. aprila 2022 o priznavanju kvalifikacij za ljudi, ki bežijo pred rusko invazijo v Ukrajino, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022H0554>, zadnji dostop 7. maj 2024.
- 16 Evropska komisija, Ocena Priporočila Komisije (EU) 2022/554 z dne 5. aprila 2022 o priznavanju kvalifikacij za ljudi, ki bežijo pred rusko invazijo v Ukrajino, 2023, https://single-market-economy.ec.europa.eu/publications/assessment-commission-recommendation-eu-2022554-5-april-2022-recognition-qualifications-people_en, zadnji dostop 8. april 2024.
- 17 Evropska komisija, Poročilo o primerjavi evropskega ogrodja kvalifikacij in ukrajinskega nacionalnega ogrodja kvalifikacij, objavljeno, 15. februar 2023, <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&furtherNews=yes&newsId=10513>, zadnji dostop 8. april 2024.
- 18 Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu, Začasna zaščita za osebe, ki bežijo pred rusko vojno agresijo proti Ukrajini: eno leto pozneje, marec 2023, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2023%3A140%3AFIN>, zadnji dostop 7. maj 2024.
- 19 EURES, Pilotni projekt nabora talentov EU, https://eures.ec.europa.eu/eu-talent-pool-pilot_en, zadnji dostop 2. maj 2023.
- 20 Evropska komisija, Evropska komisija vzpostavlja pilotno pobudo nabora talentov EU, 10. oktober 2022, https://ec.europa.eu/migrant-integration/news/european-commission-launches-eu-talent-pool-pilot-initiative_en, zadnji dostop 2. maj 2023.
- 21 CY, CZ, ES, FI, HR, LT, PL, SK.
- 22 Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu, Začasna zaščita za osebe, ki bežijo pred rusko vojno agresijo proti Ukrajini: eno leto pozneje, marec 2023, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2023%3A140%3AFIN>, zadnji dostop 7. maj 2024.
- 23 EMN, Dostop do storitev za upravičence do začasne zaščite, november 2022, https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2022-11/EMN_INFORM_services.pdf, zadnji dostop 31. januar 2024.
- 24 AT, BE, BG, CZ, DE, EE, ES, FI, FR, HR, IT, LT, LU, LV, NL, MT, PL, SE, SI, SK.
- 25 AT, BE, CZ, DE, EE, ES, FI, FR, IE, IT, LU, LV, MT, NL, PL, PT, SI, SK. Jezikovni tečajji niso nujno neposredno povezani z dostopom do trga dela.
- 26 AT, BE, BG, CY, DE, EE, ES, FI, FR, HU, IE, IT, LT, LV, PT, SE, SI, SK. Priznavanje kvalifikacij je bilo obravnavano v ad hoc poizvedbi 2022.36, »Priznavanje diplom iz tretjih držav«, v kateri so države članice EMN vprašali, ali so razvile dobre prakse za lažje priznavanje diplom upravičencev do začasne zaščite iz Ukrajine.
- 27 CZ, DE, EE, ES, FI, FR, IE, IT, LU, NL, PL, PT, SE, SI.
- 28 BE (regija Bruselj - glavno mesto), BG, CZ, DE, EE, FI, LT, LU, LV, MT, PT, SE, SK.
- 29 BG, DE (samo usposabljanje na delovnem mestu), EE, FI, HR, LT, LV, MT, PL, PT, SI, SK.
- 30 BG, CY, DE, EE, HR, IT, PL, SE.
- 31 EMN, Dostop do storitev za upravičence do začasne zaščite, november 2022, https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2022-11/EMN_INFORM_services.pdf, zadnji dostop 31. januar 2024.
- 32 Uradni list RS, št. 36 z dne 18. marca 2022; Uradni list RS, št. 21 z dne 17. marca 2023.

Okvir 1: Dostop do zaposlitve v državah OECD, ki niso članice EU**Države OECD, ki niso članice EU, imajo podobne določbe za lažji dostop do trga dela oseb iz Ukrajine**

Številne države OECD, ki niso članice EU, vključno z Islandijo, Japonsko, Novo Zelandijo, Norveško, Švico in Združenimi državami Amerike (ZDA), so uvedle nacionalne predpise, da bi razseljenim osebam iz Ukrajine omogočile hiter vstop na trg dela. Osebam iz Ukrajine je to omogočilo, da so se zaposlile veliko prej kot druge skupine beguncev. V nekaterih primerih je omogočen takojšen dostop do trga dela. Osebe iz Ukrajine imajo, na primer, v ZDA v okviru pobude »Združevanje za Ukrajino« dovoljenje za delo, povezano z začasnimi dovoljenjem za prebivanje, kar odpravlja potrebo po dodatnih vlogah za dovoljenje za zaposlitev. Podobno je začasni humanitarni vizum (podrazred 786) v Avstraliji, ki je bil razseljenim osebam iz Ukrajine na voljo do 31. julija 2022, zagotavljal takojšnje polne pravice do dela. V drugih državah, kot so Kanada, Islandija in Švica, morajo priseljenci iz Ukrajine najprej pridobiti delovno dovoljenje, preden jim je dovoljeno delati, s tem povezani postopki pa so pogosto hitrejši.

Iz skupnega poročila Agencije Evropske unije za azil (EUAA) in OECD je razvidno, da je razpoložljivost možnosti za delo eden od glavnih razlogov za izbiro ciljne države.³³ Pri izvajanju politik in strategij za vključevanje na trg dela za upravičence dočasne zaščite so se države članice EU zgledevale po izkušnjah iz obdobja begunske krize 2015–2016, ko je bil pripravljen širok nabor ukrepov.³⁴

Po velikem pritoku prosilcev za azil v letih 2015–2016 je Evropska mreža javnih zavodov za zaposlovanje (mreža JZZ) objavila »Ključne premisleke«³⁵ za usmerjanje zavodov za zaposlovanje, ki pomagajo beguncem. Mreža JZZ je nedavno objavila posodobljeno različico, ki vključuje premisleke in dobre prakse za vključevanje upravičencev dočasne zaščite na trg dela.³⁶

Demografska sestava je pomemben dejavnik za vključevanje upravičencev dočasne zaščite (na trg dela). Moški, starih od 18 do 60 let, je od 24. februarja 2022 preprosto zapustiti Ukrajino,³⁷ zato so dočasne zaščite večinoma upravičene mlade delovno sposobne ženske,³⁸ mnoge z otroki³⁹ ali na begu z osebami, starejšimi od 60 let. Razseljene ženske iz Ukrajine se tako srečujejo s številnimi ovirami pri vključevanju na trg dela, vključno z obveznostmi oskrbe, omejenim znanjem lokalnega jezika, neskladjem v znanju in spretnostih, težavami pri priznavanju kvalifikacij, tveganjem izkoriščanja, razpadom družinskih enot in negotovostjo glede dolžine bivanja.⁴⁰ Vendar pa v primerjavi z drugimi begunskimi nekaterimi značilnostmi upravičencev dočasne zaščite omogočajo lažje vključevanje na trg dela, kot so izobrazbeni profil, obstoječa strokovna in socialna omrežja ter takojšen dostop do zaposlitve.⁴¹ V nedavni anketi Mednarodne organizacije za migracije (IOM) je skoraj polovica (48 %) tistih, ki niso zaposlene in ne iščejo zaposlitve, navedla, da niso na trgu dela zaradi dolžnosti oskrbe (otrok, starejših ali invalidov). Pri tistih, ki aktivno iščejo zaposlitev, je jezik najpogosteje omenjena ovira, pri čemer se pogosto omenjajo tudi pomanjkanje lokalnih delovnih mest, težave pri usklajevanju družinskega življenja in dela, zdravstveno stanje in diskriminacija.⁴² Poleg tega se zaradi (potencialnih) razlik v značilnostih in pričakovanjih predvideva, da bodo prizadeti različni segmenti trga dela.⁴³

Različne publikacije sicer obravnavajo vstop upravičencev dočasne zaščite na trg dela, vendar je na ravni EU še vedno malo razpoložljivih in primerljivih podatkov o začetnih rezultatih in ovirah pri iskanju zaposlitve. Ankete, na primer, niso vedno reprezentativne in lahko pokažejo delno sliko,⁴⁴ o socialno-ekonomskih profilih upravičencev dočasne zaščite so na voljo le omejeni podatki, (uradni) podatki o zaposlitvi pa so še vedno skopi. Namen tega informatorja je zagotoviti boljše razumevanje vključevanja upravičencev dočasne zaščite na trg dela, s posebnim poudarkom na neskladju med ponudbo znanj in spretnosti ter povpraševanjem po njih.

33 EUAA in OECD, Glasovi v Evropi: izkušnje, upanje in prizadevanja prisilno razseljenih oseb iz Ukrajine, 2024, str. 30, <https://www.oecd.org/publications/voices-in-europe-ae33637c-en.htm>, zadnji dostop 19. marec 2024.

34 Keitel, C. in Winters, J., Vidimo dobre možnosti za integracijo ukrajinskih beguncev, 2022, www.iab-forum.de/en/we-see-good-integration-prospects-for-ukrainian-refugees/, zadnji dostop 26. maj 2023; Mednarodni center za razvoj migracijske politike (ICMPD), Vključevanje ukrajinskih beguncev na trg dela: Pomen zgodnjih preverjanj kompetenc, 28. marec 2022, www.icmpd.org/blog/2022/getting-ukrainian-refugees-into-work-the-importance-of-early-competence-checks, zadnji dostop 5. maj 2023.

35 Mreža JZZ, Vključevanje beguncev na trg dela – Ključni premisleki, november 2018, <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=20661&langId=en>, zadnji dostop 4. april 2024.

36 Mreža JZZ, Vključevanje razseljenih oseb in beguncev na trg dela – posodobitev Ključnih premislekov, julij 2023, https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catid=1584&furtherNews=yes&newsId=10623#_ftn1, zadnji dostop 6. maj 2024.

37 Predsednik Ukrajine je 24. februarja 2022 izdal odlok št. 69/2022 o splošni mobilizaciji, ki uvaja splošno mobilizacijo oseb, primernih za vojaško službo, in rezervistov. Od tega datuma moški, stari med 18 in 60 let, ne smejo zapustiti države v času razglasitve vojnega stanja. Urad Visokega komisarja Združenih narodov za človekove pravice (OHCHR), Stanje človekovih pravic v Ukrajini v kontekstu oboroženega napada Ruske federacije, 2022, str. 41, <https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/countries/ua/2022-06-29/2022-06-UkraineArmedAttack-EN.pdf>, zadnji dostop 26. maj 2023.

38 EUAA, IOM in OECD, Prisilno razseljevanje iz Ukrajine in znotraj nje, oktober 2022, str. 8, <https://euaa.europa.eu/publications/forced-displacement-and-within-ukraine>, zadnji dostop 7. maj 2024. Poročilo navaja, da je večina (79 %) razseljenih oseb iz Ukrajine starih od 18 do 44 let, s povprečno starostjo 36 let.

39 OECD, Pravice in podpora za ukrajinske begunce v državah sprejemnicah, 2022, www.oecd-ilibrary.org/docserver/09beb886-en.pdf?expires=1659023027&id=id&accname=guest&checksum=D630E993C019419BA19D73ABC1328BC5, zadnji dostop 26. maj 2023.

40 OECD, Kakšni so izzivi integracije ukrajinskih beguncev?, 2023, <https://www.oecd.org/ukraine-hub/policy-responses/what-are-the-integration-challenges-of-ukrainian-refugee-women-bb17dc64/>, zadnji dostop 17. januar 2024; IOM, Dostop do trga dela in zaposlitve v Evropi za begunce iz Ukrajine, junij 2023, str. 10, <https://dtm.iom.int/reports/ukraine-response-regional-quarterly-overview-access-labour-markets-and-employment-europe>, zadnji dostop 10. maj 2024; Visoki komisar Združenih narodov za begunce (UNHCR), Življenja na čakalju: Nameni in perspektive beguncev iz Ukrajine št. 3, februar 2023, str. 7, <https://data.unhcr.org/en/documents/details/99072>, zadnji dostop 10. maj 2024; Agencija Evropske unije za temeljne pravice (FRA), Beg iz Ukrajine – Izkušnje razseljenih oseb v EU, 2023, str. 5, 41, <https://fra.europa.eu/en/publication/2023/ukraine-survey>, zadnji dostop 10. maj 2024; Eurofound in FRA, Omejitve zaposlovanja razseljenih Ukrajincev, junij 2023, str. 9, <https://fra.europa.eu/en/publication/2023/barriers-employment-displaced-ukrainians>, zadnji dostop 10. maj 2024.

41 MPI, Zakaj vključevanje razseljenih Ukrajincev na evropski trg dela presega pričakovanja, 2022, <https://www.migrationpolicy.org/news/european-labor-market-integration-displaced-ukrainians>, zadnji dostop 7. maj 2024; OECD, Kakšni so izzivi integracije ukrajinskih beguncev?, 2023, <https://www.oecd.org/ukraine-hub/policy-responses/what-are-the-integration-challenges-of-ukrainian-refugee-women-bb17dc64/>, zadnji dostop 7. maj 2024.

42 IOM, Dostop do trga dela in zaposlitve v Evropi za begunce iz Ukrajine, junij 2023, str. 9–10, <https://dtm.iom.int/reports/ukraine-response-regional-quarterly-overview-access-labour-markets-and-employment-europe>, zadnji dostop 7. maj 2024.

43 OECD, Potencialni prispevek ukrajinskih beguncev k delovni sili v evropskih državah gostiteljicah, 2022, <https://www.oecd.org/ukraine-hub/policy-responses/the-potential-contribution-of-ukrainian-refugees-to-the-labour-force-in-european-host-countries-e88a6a55/>, zadnji dostop 19. marec 2024.

44 OECD, Kaj vemo o spretnostih in zgodnjih rezultatih na trgu dela beguncev iz Ukrajine, januar 2023, <https://www.oecd.org/ukraine-hub/policy-responses/what-we-know-about-the-skills-and-early-labour-market-outcomes-of-refugees-from-ukraine-c7e694aa/>, zadnji dostop 7. maj 2024.

Informator zajema ciljne politike, strukture in ukrepe, pomembne za vključevanje upravičencev dočasne zaščite iz Ukrajine na trg dela od februarja 2022 do septembra 2023. Pripravljen je bil na podlagi nacionalnih prispevkov 24 držav članic in držav opazovalk EMN (prek nacionalnih kontaktnih točk EMN),⁴⁵ dodatne informacije o državah OECD, ki niso članice EU, pa je zagotovila OECD.

Namen informatorja je:

- razumeti demografske in socialno-ekonomske značilnosti upravičencev dočasne zaščite, ki so najpomembnejše za njihovo vključevanje na trg dela (obseg, demografija, izobrazba, kvalifikacije, kompetence);

- analizirati obstoječe podatke o vključevanju upravičencev dočasne zaščite na trg dela in dopolniti obstoječe pobude. Posebna pozornost je namenjena neskladju med ponudbo znanj in spretnosti ter povpraševanjem po njih;
- opredeliti ciljne politike, strukture in ukrepe v državah gostiteljicah za lažje vključevanje upravičencev dočasne zaščite na trg dela ter analizirati njihovo osredotočenost, pa tudi strategije in prednostne naloge politik držav gostiteljic. Posebna pozornost je namenjena ukrepom, ki lajšajo prehod s socialne pomoči in sredstev za preživetje na nacionalni trg dela in finančno neodvisnost (premostitveni ukrepi).

3. ZAPOSLOVANJE UPRAVIČENCEV DO ZAČASNE ZAŠČITE

V tem poglavju sta podana pregled rezultatov zaposlovanja v državah gostiteljicah in pregled akterjev, ki zbirajo podatke o zaposlovanju upravičencev dočasne zaščite. Opredeljenih je tudi pet najpomembnejših sektorjev, v katerih so zaposleni upravičenci dočasne zaščite.

Pregled zaposlovanja

Glede na obseg razseljevanja do danes in ker ruska vojna agresija proti Ukrajini traja že tretje leto, je zagotavljanje trajnostne vključitve upravičencev dočasne zaščite na trg dela, primerne njihovim izobrazbenim in poklicnim kvalifikacijam, prednostna naloga v večini držav gostiteljic. Vključitev na trg dela je ključnega pomena za ljudi, da si ponovno zgradijo svoje življenje in zagotovijo stabilno možnost preživljanja, ne glede na dolžino njihovega bivanja v državah gostiteljicah. Zmanjšuje tudi stroške za družbe gostiteljice. Zbiranje primerljivih in celovitih informacij o rezultatih zaposlovanja upravičencev dočasne zaščite predstavlja velik izziv iz več razlogov.⁴⁶ Konvencionalna orodja, ki se uporabljajo za spremljanje navedenih rezultatov, kot so ankete o delovni sili, pogosto ne zajemajo novo prispelih in mobilne populacije. Poleg tega upravni podatki morda ne razlikujejo v celoti med ukrajinskimi državljani, ki so v državi gostiteljici živeli pred 24. februarjem 2022, in upravičenci dočasne zaščite. Tudi druge razlike v podatkih lahko otežujejo ustrezne primerjave. Viri podatkov o zaposlenosti upravičencev dočasne zaščite lahko glede na državo vključujejo administrativne podatke, ankete ali obvestila delodajalcev o novih zaposlitvah, pri čemer je lahko za posameznike s kratkotrajno zaposlitvijo ali zaposlitvijo za krajši delovni čas več zapisov. Podatki o zaposlitvi lahko zajemajo kombinacijo raznolikih in kakovostno različnih oblik

zaposlitve (polni delovni čas/krajši delovni čas, pogodbe za nedoločen čas/določen čas, samozaposlitev, delo na daljavo itd.). Poleg tega obstaja precejšnja negotovost glede referenčne populacije za izračun stopenj zaposlenosti, saj število prijavljenih upravičencev dočasne zaščite morda ne odraža natančno dejanskega števila odraslih v državi v določenem trenutku, ker se mnogi selijo med Ukrajino in državo gostiteljico ali zapustijo državo, ne da bi se odjavili iz evidence.

Rezultati zaposlovanja

Kljub omejenim podatkom je vse več informacij o rezultatih upravičencev dočasne zaščite na trgu dela. Analize OECD⁴⁷ in IOM⁴⁸ kažejo, da so se upravičenci dočasne zaščite hitreje vključili na trg dela kot druge skupine beguncev. Raziskave, ki sta jih februarja 2023 objavila Visoki komisariat Združenih narodov za begunce (UNHCR) in Agencija Evropske unije za temeljne pravice (FRA), kažejo podobne rezultate.⁴⁹ Do avgusta 2023 je večina JZZ v EU poročala o manjšem številu prijav, medtem ko je število zaposlitev upravičencev dočasne zaščite še naprej naraščalo, kar kaže na povečan prehod v zaposlitev.⁵⁰ Stopnje zaposlenosti se po državah zelo razlikujejo. Na začetku leta 2023 je bil delež delovno sposobnih upravičencev dočasne zaščite v številnih državah EU (vključno s Estonijo, Litvo, Dansko in Nizozemsko) že več kot 40-odstoten.⁵¹ Še višje stopnje zaposlenosti so bile zabeležene na Poljskem, kjer so presegle 60 %.⁵² Novejši rezultati anket iz 11 držav (države članice in nečlanice EU)⁵³ srednje in vzhodne Evrope, ki jih je IOM zbrala junija 2023, kažejo, da je bilo v času intervjuja zaposlenih približno 66 % anketirancev.⁵⁴ V drugih državah pa so stopnje zaposlenosti upravičencev dočasne zaščite nižje in se počasneje zvišujejo.

45 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, EE, EL, ES, FI, FR, HR, HU, IE, IT, LT, LU, LV, NL, PL, PT, SE, SK in RS.

46 OECD, Kaj vemo o spretnostih in zgodnjih rezultatih na trgu dela beguncev iz Ukrajine, januar 2023, <https://www.oecd.org/ukraine-hub/policy-responses/what-we-know-about-the-skills-and-early-labour-market-outcomes-of-refugees-from-ukraine-c7e694aa/>, zadnji dostop 26. maj 2023.

47 Prav tam.

48 IOM, Dostop do trga dela in zaposlitve v Evropi za begunce iz Ukrajine, junij 2023, str. 8, <https://dtm.iom.int/reports/ukraine-response-regional-quarterly-overview-access-labour-markets-and-employment-europe>, zadnji dostop 10. avgust 2023.

49 UNHCR, Življenje na čakanju: Nameni in perspektive beguncev iz Ukrajine št. 3, februar 2023, <https://data.unhcr.org/en/documents/details/99072>, zadnji dostop 26. maj 2023; Agencija Evropske unije za temeljne pravice (FRA), Beg iz Ukrajine – Izkušnje razseljenih oseb v EU, 2023, str. 42, https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2023-ukraine-survey_en.pdf, zadnji dostop 26. maj 2023.

50 Evropska komisija, Podpora razseljenim osebam iz Ukrajine: anketa kaže, da javni zavodi za zaposlovanje razširjajo svojo podporo, 5. oktober 2023, <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&furtherNews=yes&newsId=10671>, zadnji dostop 7. maj 2024.

51 OECD, Kaj vemo o spretnostih in zgodnjih rezultatih na trgu dela beguncev iz Ukrajine, 2023, na voljo na <https://www.oecd.org/ukraine-hub/policy-responses/what-we-know-about-the-skills-and-early-labour-market-outcomes-of-refugees-from-ukraine-c7e694aa/>, zadnji dostop 26. maj 2023.

52 Narodowy Bank Polski, Življenjski in gospodarski položaj ukrajinskih migrantov na Poljskem – vpliv pandemije in vojne na vrsto migracij na Poljskem, 2023, https://nbp.pl/wp-content/uploads/2023/05/Raport_Imigranci_EN.pdf, zadnji dostop 18. januar 2024.

53 BG, BY, CZ, EE, HU, LT, LV, PL, RO, SK in MD.

54 IOM, Dostop do trga dela in zaposlitve v Evropi za begunce iz Ukrajine, junij 2023, str. 8, <https://dtm.iom.int/reports/ukraine-response-regional-quarterly-overview-access-labour-markets-and-employment-europe>, zadnji dostop 7. maj 2024.

V začetku leta 2023 je bilo po ocenah 18 % upravičencev do začasne zaščite zaposlenih v Nemčiji⁵⁵ in 14 % v Švici.⁵⁶ Te razlike izvirajo iz razlik v splošnih razmerah na trgu dela, specifični demografski sestavi prispelih oseb iz Ukrajine in ravni podpore, ki jo nudijo posamezne države (med drugim). Na rezultate so vplivali tudi že obstoječi migracijski vzorci in prisotnost uveljavljenih ukrajinskih skupnosti v nekaterih državah. Vendar je precejšen delež razlik mogoče pripisati razlikam v metodologijah in poročanju.

Razlike v rezultatih zaposlovanja so razvidne iz podatkov, ki jih posredujejo države gostiteljice. V preglednici 1 je prikazana zaposlenost upravičencev do začasne zaščite septembra 2022 in septembra 2023 v izbranih državah. Nekatero državo gostiteljico niso mogle zagotoviti podrobnih statističnih podatkov za obe leti, nekatere pa niti za eno. V nekaterih primerih so informacije na voljo le za zaposlitve prek javnih zavodov za zaposlovanje. Za Bolgarijo, na primer, je bilo navedeno, da je v celotnem obdobju od marca 2022 do oktobra 2023 s posredovanjem direktij zavodov za zaposlovanje začelo delati skupaj 5 325 ukrajinskih državljanov. Upravičenci do začasne zaščite v Avstriji od aprila 2023 ne potrebujejo več delovnega dovoljenja avstrijskega zavoda za zaposlovanje (AMS), zato njihovega dostopa do zaposlitve ni več mogoče spremljati prek podatkov AMS. Nasprotno pa se na Poljskem uradni podatki o zaposlovanju upravičencev do začasne zaščite nanašajo na število dokumentov, izdanih na zahtevo delodajalcev, in ne na število

dejansko zaposlenih. Od oktobra 2022 je bilo izdanih približno 535 000 tovrstnih zahtevkov, medtem ko se je skupno število zahtevkov do oktobra 2023 povečalo na približno 1,6 milijona. Medtem so v Srbiji na voljo le podatki o novih delovnih dovoljenjih, ki so bila vsako leto izdana državljanom Ukrajine (484 septembra 2022; 451 septembra 2023). Čeprav ti podatki morda ne prikazujejo natančno splošnih ravni in stopenj zaposlenosti, vseeno omogočajo nekaj vpogleda v zanimanje posameznikov za vstop na trg dela v teh državah.

Na splošno se je skupno število zaposlenih upravičencev do začasne zaščite med septembrom 2022 in septembrom 2023 povečalo v skoraj vseh državah gostiteljicah poročevalkah (glej preglednico 1). Ta povečanja so v nekaterih državah povzročila znatne skoke v stopnjah zaposlenosti, na primer 13 odstotnih točk v Češki republiki in 12 odstotnih točk v Estoniji, medtem ko se je v drugih državah, kot so Hrvaška, Nemčija, Finska in Latvija, delež zaposlenih upravičencev do začasne zaščite povečal le malo ali pa sploh ne. To je deloma mogoče pojasniti z razlikami v skupnostih upravičencev do začasne zaščite po državah, kot kaže gibanje skupnega števila delovno sposobnih ljudi v vsaki od njih. V Nemčiji se je število delovno sposobnih upravičencev do začasne zaščite med septembrom 2022 in septembrom 2023 povečalo za več kot 50 %, medtem ko se je v Češki republiki skupno število zmanjšalo. Od skupnosti, ki so se nedavno oblikovale in so bolj mobilne, se pričakuje, da bodo manj vključene v lokalne trge dela.

Preglednica 1: Zaposleni upravičenci do začasne zaščite, september 2022 in september 2023

Nacionalne kontaktne točke EMN	Število delovno sposobnih upravičencev do začasne zaščite septembra 2022*	Zaposleni septembra 2022	Stopnja zaposlenosti	Število delovno sposobnih upravičencev do začasne zaščite septembra 2023*	Zaposleni septembra 2023	Stopnja zaposlenosti
AT	46 190	7 119	15 %	42 950 (marec 2023)	8 973 (marec 2023)	21 %
BE**	34 945	3 779	11 %	44 955	7 550	17 %
BG	75 050			97 480		
CY	6 905			11 880		
CZ	257 650	89 443	35 %	248 870	118 661	48 %
DE***	460 630	79 635	19 %	699 075	138 278	25 %
EE	19 850	8 400	42 %	22 790 (november 2023)	12 324 (november 2023)	54 %
EL	12 000			16 805		
ES	86 395			116 050	42 049	36 %
FI	25 165	5 464	22 %	41 335	9 056	22 %
FR	59 795			57 235 (oktober 2023)	18 148 (oktober 2023)	32 %
HR	10 495	660	6 %	14 315	1 199	8 %
IE	34 310	9 143†	27 %	61 680 (oktober 2023)	21 840† (oktober 2023)	35 %
IT	71 125	22 000†	31 %	94 355		
LT	33 670			44 700 (november 2023)	29 600 (november 2023)	66 %
LU	2 540			2 470 (junij 2023)	1 020 (junij 2023)	41 %

55 IAB-BiB/FReDA-BAMF-SOEP, Anketa ukrajinskih beguncev v Nemčiji, drugi val, 2023, <https://www.bamf.de/SharedDocs/Meldungen/EN/2023/230725-am-ukr-projekt-zweite-welle.html?nn=1068102>, zadnji dostop 7. maj 2024.

56 Švicarski državni sekretariat za migracije (SEM), podatki za leto 2023, <https://www.sem.admin.ch/sem/en/home/asyl/ukraine/statistiken.html>, zadnji dostop 7. maj 2024.

Nacionalne kontaktne točke EMN	Število delovno sposobnih upravičencev do začasne zaščite septembra 2022*	Zaposleni septembra 2022	Stopnja zaposlenosti	Število delovno sposobnih upravičencev do začasne zaščite septembra 2023*	Zaposleni septembra 2023	Stopnja zaposlenosti
LV	18 405 (avgust 2022)	5 596 (avgust 2022)	30 %	27 555 (avgust 2023)	8 384 (avgust 2023)	30 %
NL****	58 751 (november 2022)	25 850 (november 2022)	44 %	78 045 (november 2023)	42 900 (november 2023)	55 %
PL	728 290			503 710		
PT	35 905			39 740 (november 2023)	11 750 (november 2023)	30 %
SI	4 277	1 608	37 %	5 515	1 856	33 %
SE	26 175			27 970		
SK	53 575	12 504	23 %	70 005	19 957	29 %

Opombe: V večini primerov podatki o zaposlenosti zajemajo vse oblike zaposlitve. Vendar se za LU in PT nanašajo na zaposlene osebe iz Ukrajine, za katere se plačujejo prispevki za socialno varnost. ER = stopnja zaposlenosti.

* Če ni drugače navedeno, podatki temeljijo na migr_asytspm za september v zadevnem letu za delovno aktivno prebivalstvo v starosti 18–64 let; preostali podatki temeljijo na poročilih nacionalnih kontaktnih točk EMN.

** Podatki BE o zaposlenih septembra 2022 in septembra 2023 se nanašajo samo na ukrajinske državljane, ki jim je bila dodeljena začasna zaščita, medtem ko se skupno število delovno sposobnih upravičencev do začasne zaščite nanaša na ukrajinske državljane in državljane tretjih držav, ki uživajo začasno zaščito.

*** DE zbira podatke o vseh ukrajinskih državljanih, ne le o upravičencih do začasne zaščite. Številke so prilagojene tako, da je od skupnih vrednosti odštet število ljudi iz Ukrajine, zaposlenih februarja 2022.

**** Podatki NL se nanašajo na upravičence do začasne zaščite, stare od 15 do 65 let. Podatki ne vključujejo državljanov tretjih držav, ki so imeli dovoljenje za začasno ali stalno prebivanje v Ukrajini. Za BG, CY, EL in PL število zaposlenih upravičencev do začasne zaščite in stopnja zaposlenosti nista na voljo.

† Zbirni podatek.

Okvir 2: Rezultati zaposlovanja v izbranih državah OECD, ki niso članice EU

Švica

Vključevanje razseljenih oseb iz Ukrajine na švicarski trg dela je bilo počasnejše kot v drugih državah gostiteljicah, vendar se postopoma izboljšuje. Septembra 2022 je bila stopnja zaposlenosti delovno sposobnih razseljenih oseb iz Ukrajine 12,7 %, kar je več kot junija 2022, ko je bila približno 3,3 %.⁵⁷ Septembra 2023 je bilo zaposlenih približno 7 900 od skoraj 39 000 delovno sposobnih ljudi iz Ukrajine (20 %). Glavna sektorja zaposlovanja sta bila hotelirstvo in gostinstvo (23 %) ter načrtovanje/ svetovanje/ informacijska tehnologija (IT) (19 %).

Združeno kraljestvo (UK)

Do konca leta 2023 je Združeno kraljestvo gostilo skoraj 250 000 razseljenih oseb iz Ukrajine. V raziskavi Združenega Kraljestva o humanitarnem odzivu (Humanitarian Response Insight Survey)⁵⁸ se od prvih dni ruske vojne agresije proti Ukrajini spremljajo izkušnje razseljenih oseb, vključno z njihovimi zaposlitvenimi razmerami. Tretji krog raziskave, zaključen maja 2023, je pokazal, da je več kot polovica (52 %) oseb, vključenih v različne sheme humanitarnega vizuma za Ukrajino, zaposlenih ali samozaposlenih, 32 % vseh vprašanih pa dela več kot 30 ur na teden.

Vendar pa ugotovitve razkrivajo neskladje v znanju in spretnostih, saj je le 42 % zaposlenih delalo v istem sektorju kot v Ukrajini.

V Združenem kraljestvu so bili najpogosteje zaposleni v panogah gostinstva (26 %) in predelovalnih dejavnosti ali gradbeništva (vključno z rudarstvom in sektorjem goriv) (13 %). V Ukrajini so bili anketiranci zaposleni predvsem na področju informacijske tehnologije in komunikacij (12 %), prodaje (na drobno in debelo) (12 %) ter poučevanja in izobraževanja (12 %).

ZDA

Do februarja 2023 je četrta milijona ljudi iz Ukrajine dobilo dovoljenje za vstop v ZDA po različnih poteh, vključno s shemo »Združevanje za Ukrajino«. V ZDA ni centraliziranega pristopa k zbiranju informacij o rezultatih vključevanja novih priseljencev, zato pogosto traja več let, preden se nove skupnosti migrantov pojavijo v nacionalni statistiki.

Glavni vir podatkov o rezultatih in profilih razseljenih oseb iz Ukrajine na trgu dela je raziskava »American Community Survey«, ki navaja letne ocene. V zadnjem valu leta 2022 sta bili približno dve tretjini v Ukrajini rojenih anketirancev, prispelih istega leta, odrasli (18+), 57 % pa je bilo žensk.⁵⁹ Med odraslimi jih je 63 % imelo terciarno izobrazbo (več kot štiri leta študija), 21 % pa jih je bilo zaposlenih. Od teh nedavno prispelih odraslih oseb jih v času raziskave 50 % ni iskalo zaposlitve.

57 Državni sekretariat za migracije, nabor podatkov o redno zaposlenih osebah, https://www.sem.admin.ch/sem/en/home/asyl/ukraine/statistiken.html#accordion_19887391641705697240979, zadnji dostop 7. maj 2024.

58 Urad za državno statistiko Združenega kraljestva, imetniki vizumov, ki vstopajo v Združeno kraljestvo v okviru humanitarnih shem za Ukrajino: nabor podatkov od 27. aprila do 15. maja 2023, <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/populationandmigration/internationalmigration/datasets/visaholdersenteringtheukundertheukrainehumanitarianschemes>, zadnji dostop 22. januar 2024.

59 Ponderirane ocene (n = 258).

Zbiranje podatkov o izobrazbi in kvalifikacijah

Večina držav gostiteljic zbira podatke o izobrazbi, kvalifikacijah in kompetencah upravičencev do začasne zaščite prek JZZ (glej preglednico 2).

Najnovejši podatki, ki jih zbirajo organi, vključujejo informacije o upravičencih do začasne zaščite, ki sodelujejo z JZZ, kot so iskalci zaposlitve, registrirani pri službah za zaposlovanje⁶⁰ ter zaposleni.⁶¹ Zbirajo se podatki o izobrazbi/poklicu,⁶² znanju jezikov⁶³ ter ovirah pri zaposlovanju/podzaposlenosti.⁶⁴

Preglednica 2: Organi, ki zbirajo podatke o kompetencah, profilu izobrazbe in/ali poklicnih kvalifikacijah upravičencev do začasne zaščite

Organi, ki pripravljajo/zbirajo podatke	Države članice in države opazovalke EMN
Ministrstvo za delo in socialne zadeve	BE, CZ, FR, FI, IT
Nacionalni inštitut za ekonomske raziskave	FI ⁶⁵
JZZ	AT, BE (regionalno), BG, CY, CZ, EE, HR, FR, IE, LU, LV, PT, SE, SK
Ministrstvo za notranje zadeve, register prebivalstva ⁶⁶	EE
Ankete	AT, DE, FI, IT
Organ za priseljevanje/begunce	LV ⁶⁷
Drugo	ES, NL, SK

Zbiranje podatkov pogosto ni centralizirano in lahko vključuje različne strani. Na Nizozemskem te podatke zbirajo številne organizacije, npr. fundacija za sodelovanje na področju poklicnega izobraževanja, usposabljanja in trga dela (SBB), nizozemska organizacija za internacionalizacijo v izobraževanju (Nuffic) ali izvajalska agencija za izobraževanje (DUO).

Poleg tega različni nedržavni akterji zbirajo podatke o izobrazbi, kvalifikacijah in kompetencah upravičencev do začasne zaščite. UNHCR je v Italiji evidencialno upravičence do začasne zaščite, prispel leta 2022. V Avstriji so bile informacije zbrane v okviru različnih raziskovalnih projektov, na primer s spletno anketo, ki jo je januarja 2023 izvedla IOM Avstrija v sodelovanju z zveznim ministrstvom za notranje zadeve in avstrijskim integracijskim skladom (ÖIF).⁶⁸

Izobrazbeni profil in sektorji zaposlitve

Septembra 2023 je bilo največ upravičencev do začasne zaščite zaposlenih v petih sektorjih (NACE)⁶⁹: gostinstvo, druge raznovrstne poslovne dejavnosti, predelovalne dejavnosti, trgovina in gradbeništvo (glej preglednico 3). V nekaterih državah gostiteljicah so prevladovali drugi sektorji, npr. kmetijstvo, gozdarstvo in ribištvo⁷⁰ ali promet in skladiščenje.⁷¹ V Češki republiki so bili upravičenci do začasne pomoči najpogosteje zaposleni kot upravljavci strojev in nekvalificirani delavci, v Luksemburgu pa kot čistilci in gospodinjski pomočniki.

60 AT, BE, BG, FI, FR, IE, LU, LV, PT.

61 BE (regionalno in delno zbrani podatki, če so upravičenci do začasne zaščite našli zaposlitev prek zavoda za zaposlovanje), CZ, FI, FR, IE, LV, SK (na podlagi predložitve informacijske kartice, kar ne vključuje nujno vseh zaposlenih upravičencev do začasne zaščite).

62 AT, BE, BG, CZ, EE, FR, HR, IE, LV, PT, SK.

63 BE (regije), FR, IE, LU.

64 EE, FI, FR, IT, LU.

65 Podatki iz registra dohodkov davčne uprave.

66 Statistični urad nato objavi podatke, ki jih je zbralo ministrstvo za notranje zadeve. Zavod za zaposlovanje evidentira tudi podatke o izobrazbi in kvalifikacijah upravičencev do začasne zaščite.

67 Omejena razpoložljivost podatkov, saj zbiranje ni obvezno.

68 Heilemann, S., Razseljene osebe iz Ukrajine v Avstriji. Dejavniki tveganja na stanovanjskem področju, Mednarodna organizacija za migracije (IOM), 2023, https://austria.iom.int/sites/g/files/tmzbd11281/files/RML/iom_surveyreport_displacedpersonsukraine.pdf, zadnji dostop 8. april 2024.

69 NACE rev. 2 klasifikaciji: kmetijstvo, gozdarstvo in ribištvo; rudarjenje in kamnoseštvo; predelovalne dejavnosti; oskrba z električno energijo, plinom, paro in klimatskimi napravami; oskrba z vodo, ravnanje z odpadki ter saniranje okolja; gradbeništvo; trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil; promet in skladiščenje; gostinstvo; informacijske in komunikacijske dejavnosti; finančne in zavarovalniške dejavnosti; poslovanje z nepremičninami; strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti; druge raznovrstne poslovne dejavnosti; javna uprava in obramba, obvezna socialna varnost; izobraževanje; dejavnost javne uprave in obrambe in dejavnost obvezne socialne varnosti; kulturne, športne in rekreacijske dejavnosti; druge storitvene dejavnosti; dejavnosti gospodinjstev z zaposlenim hišnim osebjem in proizvodnja za lastno rabo; dejavnosti eksteritorialnih organizacij in teles.

70 BE, FI, FR (kmetijstvo in gozdarstvo), NL.

71 LV, NL, PL.

Preglednica 3: Zaposlovanje upravičencev dočasne zaščite: najpomembnejši sektorji

Sektor (NACE)	Države članice EMN
I – gostinstvo	AT, BE, BG, DE, EE, FR, HR, IE, LU, LV, NL, PL, PT, SK
N – druge raznovrstne poslovne dejavnosti,	AT, BE, DE, EE, FI, FR, IE, IT, LU, PT, SK
C – predelovalne dejavnosti	AT, CZ, DE, EE, ES, FI, IE, LV, NL, PL, ⁷² SK
G – trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil	AT, BE, BG, HR, EE, ES, FI, FR, IE, LV, SK
F – gradbeništvo	BE, DE, EE, ES, FI, FR, HR, LV

Ti sektorji niso nujno skladni s predhodnim strokovnim znanjem ali izobrazbenimi profili upravičencev dočasne zaščite, kar kaže na morebitno neskladje v znanju in spretnostih. Po podatkih iz držav gostiteljic ima velik odstotek upravičencev dočasne zaščite visoko stopnjo izobrazbe. Belgija (Valonija), Bolgarija, Nemčija in Irska, na primer, poročajo, da jih ima več kot 60 % terciarno izobrazbo. Te ugotovitve se ujema z rezultati nedavne raziskave EUAA–OECD, ki kažejo, da je približno dve tretjini odraslih v državah EU+ navedlo zaključeno terciarno izobraževanje.⁷³ Anketa o upravičencih dočasne zaščite v Nemčiji je pokazala, da ima 68 % navedenih upravičencev visokošolsko izobrazbo ali univerzitetno diplomu, vendar približno polovica dela na delovnih mestih pod svojo stopnjo kvalifikacije. V nekaterih državah so navedeni odstotki upravičencev dočasne zaščite z visokošolsko izobrazbo nekoliko nižji (48,5 % v Belgiji (Flandrija);⁷⁴ 43 % na Portugalskem; 19 % na Hrvaškem).⁷⁵

Podatki avstrijskega zavoda za zaposlovanje o upravičencih dočasne zaščite, ki so bili septembra 2023 registrirani kot iskalci zaposlitve, kažejo, da jih je imelo 38 % visokošolsko izobrazbo; vendar je glede na podatke različnih raziskovalnih projektov ta delež večji (med 73 % in 83 %).⁷⁶ Obstajajo tudi neskladja s prejšnjo zaposlitvijo. Podatki držav gostiteljic kažejo, da je bilo precejšnje število upravičencev dočasne zaščite v Ukrajini prej zaposlenih v pravnih, upravnih in pisarniških dejavnostih, pa tudi v izobraževalnem sektorju (npr. Avstrija). K temu je morda prispevalo več različnih dejavnikov. Zaradi izzivov pri priznavanju kvalifikacij, morebitnih neskladij v kvalifikacijah, jezikovnih ovir in negotovosti glede trajanja bivanja bi lahko upravičenci dočasne zaščite in organi držav gostiteljic dali prednost hitri zaposlitvi na nizkokvalificiranih delovnih mestih pred visokokvalificiranimi delovnimi mesti.

4. POLITIKE IN UKREPI ZA LAŽJE VKLJUČEVANJE NA TRG DELA

V tem poglavju so obravnavane prednostne naloge politike in podporni ukrepi za lažje vključevanje upravičencev dočasne zaščite na trg dela. Nekateri države se bolj zanašajo na splošne politike in ukrepe, druge pa se odločajo za izvajanje ciljno usmerjenih pristopov. Čeprav države gostiteljice izvajajo različne strategije in ukrepe, se pojavlja več skupnih tem, vključno z zagotavljanjem takojšnjega dostopa do trga dela za upravičence dočasne zaščite, spodbujanjem učenja jezikov in preprečevanjem neskladja v znanju in spretnostih (med drugim). Obravnavani so tudi pristopi za spodbujanje samozadostnosti in sodelovanja pri ukrepih.

Splošni pristopi proti ciljno usmerjenim pristopom

Strategije in prednostne naloge politike vključevanja upravičencev dočasne zaščite na trg dela se v državah

gostiteljicah gibljejo od splošnih do ciljno usmerjenih pristopov. Švedska, na primer, opozarja, da so vodilna načela za vse uporabna tudi za upravičence dočasne zaščite, tako da lahko oseba čim prej postane samozadostna. Avstrija poroča, da je samozadostnost na splošno glavni cilj procesa vključevanja in je tudi prednostna naloga za upravičence dočasne zaščite takoj po prihodu. Štiri države poročajo o posebnih strategijah in prednostnih nalogah politike za vključevanje upravičencev dočasne zaščite na trg dela.⁷⁷ Na Nizozemskem je bila prednostna naloga politike v prvem letu ruske vojne agresije proti Ukrajini spodbujanje udeležbe na trgu dela, vključno s predlogi novih politik o dostopu do trga dela, otroškega varstva in posredovanja zaposlitve. Cilj sedanje strategije je tudi izboljšati usklajenost med znanjem in spretnostmi ter delovnimi mesti in olajšati dostop odraslim upravičencev dočasne zaščite do jezikovnih tečajev.

⁷² Proizvodnja drugih delov in opreme za motorna vozila, razen motornih koles.

⁷³ EUAA in OECD, Glasovi v Evropi: izkušnje, upanje in prizadevanja prisilno razseljenih oseb iz Ukrajine, 2024, str. 30, <https://www.oecd.org/publications/voices-in-europe-ae33637c-en.htm>, zadnji dostop 19. marec 2024.

⁷⁴ 48,5 % je odstotek oseb, ki so prijavljene na flamskem javnem zavodu za zaposlovanje in imajo visokošolsko/univerzitetno diplomu. Od maja 2023 se morajo delovno sposobne osebe, ki uživajo začasno zaščito, prijaviti na javnem zavodu za zaposlovanje.

⁷⁵ Vrednost v odstotkih za PT in HR se nanaša na delež v skupnem številu registriranih upravičencev dočasne zaščite v evidenci brezposelnih.

⁷⁶ J. Kohlenberger et al., Was die hohe Selbstselektion ukrainischer Geflüchteter für ihre Aufnahmeländer bedeutet, Netzwerk Fluchtforchung (2022), [https://fluchtforchung.net/was-die-hohe-selbstselektion-ukrainischer-gefluechteter-fuer-ihre-aufnahmeländer-bedeutet/#:~:text=F%C3%BCr%20die%20\(west%2D\)europ%C3%A4ischen,T%C3%A4tigkeit%20im%20Aufnahmeland%20zu%20Verhindern](https://fluchtforchung.net/was-die-hohe-selbstselektion-ukrainischer-gefluechteter-fuer-ihre-aufnahmeländer-bedeutet/#:~:text=F%C3%BCr%20die%20(west%2D)europ%C3%A4ischen,T%C3%A4tigkeit%20im%20Aufnahmeland%20zu%20Verhindern), zadnji dostop 10. maj 2024; Avstrijski inštitut za družinske študije, Ukraine-Vertriebene in Österreich ein Jahr nach Kriegsbeginn – Folgerhebung zur Situation der Ukrainerinnen im Alter von 18 bis 55 Jahren, ÖIF (2023), <https://www.integrationsfonds.at/mediathek/mediathek-publikationen/publikation/ukraine-vertriebene-in-oesterreich-ein-jahr-nach-kriegsbeginn-17638/>, zadnji dostop 10. maj 2024; S. Heilemann, Raszseljene osebe iz Ukrajine v Avstriji. Dejavniki tveganja na stanovanjskem področju, IOM (2023), https://austria.iom.int/sites/g/files/tmzbd1281/files/RML/iom_surveyreport_displacedperson_sukraine.pdf, zadnji dostop 10. maj 2024.

⁷⁷ BE, CZ, IE, NL.

Države gostiteljice omogočajo vključevanje upravičencev do začasne zaščite na trg dela prek splošnih kanalov ali prek politik in/ali ukrepov, posebej namenjenih upravičencem do začasne zaščite.⁷⁸ Nemčija, Slovaška republika in Švedska navajajo, da sicer nimajo izrecnih politik za upravičence do začasne zaščite, vendar specifični ukrepi vključujejo usposabljanje na delovnem mestu (Slovaška republika) in ukrepe zasebnih akterjev (Švedska).

Glavna načela za vključevanje upravičencev do začasne zaščite na trg dela

Pristopi politik in ukrepi držav gostiteljic glede vključevanja upravičencev do začasne zaščite na trg dela se lahko razlikujejo, vendar obstajajo skupna vodilna načela. Ta vključujejo zagotavljanje takojšnjega dostopa do trga dela, spodbujanje učenja jezikov, usklajevanje znanj in spretnosti s priložnostmi za zaposlitev ter podporo pri priznavanju kvalifikacij.

Zagotavljanje takojšnjega dostopa do trga dela in enakopravno obravnavanje

V skladu z direktivo o začasnih zaščitah je skupna tema držav gostiteljic⁷⁹ omogočanje takojšnjega dostopa upravičencem do začasne zaščite do trga dela. Cilj tega pristopa je preprečiti brezposelnost in spodbuditi hitro vključevanje.

Države gostiteljice poročajo o enakopravni obravnavi oseb, ki jim je dodeljen azil⁸⁰, ali državljanov posamezne države na podlagi direktive o začasnih zaščitah.⁸¹ Francija, Hrvaška, Češka republika, Nemčija, Grčija, Irska in Portugalska navajajo, da imajo upravičenci do začasne zaščite na trgu dela enake pravice in dolžnosti kot njihovi državljani. To vključuje tudi dostop do JZZ. Dostop do JZZ imajo tudi na Finskem, kjer so zaposlili osebe za pomoč iskalcem zaposlitve iz Ukrajine, storitve pa se izvajajo v ukrajinščini.

V Franciji lahko upravičenci do začasne zaščite dobijo podporo francoske nacionalne agencije za zaposlovanje, *France Travail* (prej *Pôle emploi*).⁸² Poklicno vključevanje se izvaja s pristopom »*aller-vers*« v sodelovanju s *France Travail* (nudenje podpore pri zaposlovanju upravičencev do začasne zaščite takoj po prihodu na francosko ozemlje, pri čemer so zaposleni *France Travail* prisotni v sprejemnih centrih). Upravičence do začasne zaščite se spodbuja, da se registrirajo na posebnem spletnem mestu,⁸³ kjer se zbirajo informacije o njihovih poklicnih izkušnjah, stopnji kvalifikacij/diplomah, znanju angleščine in francoščine, želji po učenju francoščine ter možnosti, da jih povežejo s svetovalcem za pomoč pri iskanju zaposlitve/usposabljanju.

Spodbujanje učenja jezikov

Številne države gostiteljice⁸⁴ navajajo, da se politika osredotoča na učenje jezika za premagovanje ovir in izboljšanje možnosti iskalcev zaposlitve. Francija ponuja različne usklajene programe jezikovnega usposabljanja, ki se med seboj dopolnjujejo. Tečajji, osredotočeni na integracijo, so dostopni prek spletne strani ministrstva za notranje zadeve. Poleg tega so tečajji poklicnega usposabljanja na voljo na spletni platformi francoske nacionalne agencije za zaposlovanje.

Belgija in Finska poudarjata, da se morajo upravičenci do začasne zaščite naučiti lokalnega jezika, če želijo dobiti zaposlitev v različnih sektorjih. Obe državi priznavata, da je jezikovno znanje ključnega pomena za uspešno integracijo.

Ta prednostna naloga politike se odraža v ukrepih ciljnega jezikovnega usposabljanja⁸⁵, ki se med državami gostiteljicami razlikujejo. V Belgiji različne skupnosti in regije omogočajo jezikovno usposabljanje z jezikovnimi boni za tečaje in drugimi pobudami. V Avstriji AMS v sodelovanju z ÖIF ponuja brezplačne tečaje nemškega jezika, ki po potrebi vključujejo tudi varstvo otrok. Glede na veliko povpraševanje po delovni sili ÖIF nenehno razširja usposabljanje za delovne jezike. Litva ponuja brezplačne jezikovne tečaje za upravičence do začasne zaščite, hkrati pa omogoča lažji vstop na trg dela z dvoletno omilitvijo zahtev glede znanja jezika za nekatera delovna mesta.

V nekaterih primerih države gostiteljice poročajo o dejavnostih jezikovnega usposabljanja, povezanih s posameznimi sektorji. Poljska je uvedla instrumente za lažji dostop upravičencev do začasne zaščite do poljskega trga dela, vključno s financiranjem učenja poljščine za osebe iz Ukrajine, ki opravljajo zdravstvene poklice, in olajšanjem njihovega dostopa do delovnih mest v ustanovah socialnega varstva (npr. domovih za ostarele). V Belgiji (Valonija) ukrep, namenjen voznikom tovornjakov, pomaga tistim z izkušnjami v sektorju mednarodnega prometa hitro najti zaposlitev. Ukrep vključuje dostop do kratkih usposabljanj (jezikovnih tečajev, razvoja trdih in mehkih veščin) ter poklicno izkaznico (ki imetniku omogoča, da se zaposli kot voznik tovornjaka kategorije C in CE). V Luksemburgu je zavod za zaposlovanje (ADEM) razširil ponudbo jezikovnih tečajev: v sodelovanju z nacionalnim inštitutom za jezike (INL) zdaj ponuja intenzivne tečaje luksemburščine, francoščine, nemščine in angleščine. Ta pobuda iskalcem zaposlitve omogoča hitro pridobitev osnovnega jezikovnega znanja, zlasti v sektorjih z nujnimi potrebami po kadrih. Irska prav tako nudi ciljno usmerjeno jezikovno podporo zdravnikom iz Ukrajine, ki opravljajo test iz angleščine za zadevno delovno področje.

Zmanjševanje neuskladenosti kvalifikacij

Države gostiteljice navajajo, da je zagotavljanje zaposlitve upravičencem do začasne zaščite v skladu z njihovo stopnjo kvalifikacije, spretnostmi, kompetencami in delovnimi izkušnjami ter preprečevanje neskladja njihova prednostna naloga politike.⁸⁶ Estonija je ugotovila, da velik delež upravičencev do začasne zaščite opravlja delo, za katero so prekvalificirani, kar je spodbudilo politična prizadevanja za uskladitev kvalifikacij in podporo učinkovitemu vključevanju. Urad za delo Češke republike upravičencem do začasne zaščite zagotavlja individualno svetovanje, ki vključuje registracijo, podporo pri priznavanju tujih kvalifikacij in uporabo različnih instrumentov aktivne politike zaposlovanja.

V Španiji v okviru sistema za sprejem za mednarodno in začasno zaščito sodelujoči subjekti in centri razvijajo individualizirane programe za podporo pri vključevanju na trg dela, pri čemer strokovno osebje prejemnikom zagotavlja informacije, svetovanje, posredovanje in spremljanje.

Nizozemska se osredotoča na področne strategije za izboljšanje usklajenosti med spretnostmi in delovnimi mesti za upravičence do začasne zaščite.

78 AT, BE, CZ, DE, EE, FI, FR, IE, IT, LT, LU, LV, NL, PL.

79 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, EE, EL, FI, FR, HR, IE, IT, LT, LU, LV, NL, PL, PT, SI, SK in RS.

80 BE, PT in RS.

81 BE, DE, EE, EL, HR, IE, PT in RS.

82 *Pôle emploi* je 1. januarja 2024 postal *France Travail*.

83 *France Travail*, Obrazec za podatke o profilu razseljenih oseb iz Ukrajine, <https://deplacesukrainiens.francetravail.fr/>, zadnji dostop 7. maj 2024.

84 AT, BE, CZ, DE, EE, EL, FI, FR, LT, LU, LV, NL, PT.

85 BE, DE, EE, FI, FR, IE, LT, LU, LV, NL, PL, PT.

86 BE, CZ, DE, EE, EL, FR, IE, IT, NL.

Pobude vključujejo politike za dostop do trga dela, otroško varstvo in posredovanje zaposlitve. Ministrstvo za socialne zadeve in zaposlovanje (SZW) je s poglobljenimi srečanji z občinami, delodajalci, upravičenci dočasne zaščite in drugimi deležniki opredelilo ovire in ukrepe v zvezi s trajnostnimi delovnimi mesti. SZW skupaj z drugimi oddelki preučuje ovire v posameznih sektorjih (npr. otroško varstvo, zdravstvo, izobraževanje) in ukrepe za olajšanje vstopa upravičencev dočasne zaščite.

Dvanajst držav gostiteljic poroča o ciljno usmerjenih ukrepih za lažje zaposlovanje upravičencev dočasne zaščite na delovnih mestih, ki ustrezajo njihovim kompetencam.⁸⁷ V Avstriji, na primer, AMS izvaja preverjanje kompetenc, kar zajema spretnosti in poklicne želje ter oblikovanje zaposlitvenega profila. *France Travail* opravi poglobljeno analizo potreb upravičencev dočasne zaščite in prostih delovnih mest v njihovi regiji. To poteka skozi razgovor, v katerem se ocenijo njihova znanja in spretnosti ter zagotovi ustrezno svetovanje. Državna mreža »podjetja se vključijo« (*«les entreprises s'engagent»*) je prav tako vzpostavila poseben modul za spodbujanje poklicnega vključevanja upravičencev dočasne zaščite iz Ukrajine ter objavo morebitnih prostih delovnih mest in potreb po zaposlovanju. Osem držav gostiteljic⁸⁸ nima nobenih ciljno usmerjenih podpornih ukrepov za lažje zaposlovanje upravičencev dočasne zaščite na delovnih mestih, ki ustrezajo njihovim kompetencam. Vendar Slovaška republika in Švedska navajata posebne ukrepe za lažje vključevanje na trg dela, vključno z usposabljanjem na delovnem mestu (Slovaška republika) in ukrepi zasebnih akterjev (Švedska).

Podpiranje priznavanja kvalifikacij

Številne države gostiteljice si prizadevajo rešiti različne izzive, povezane s priznavanjem kvalifikacij, da bi spodbudile vključevanje na trg dela, usklajeno z znanji in spretnostmi.^{89,90} Estonija podpira priznavanje kvalifikacij nekaterih skupin delavcev (npr. medicinskih sester) in omogoča pedagoškim delavcem, da delajo v šolah kot pomočniki učiteljev in drugo osebje. V Avstriji posebni predpisi za priznavanje kvalifikacij upravičencev do mednarodne zaščite veljajo tudi za upravičence dočasne zaščite. V Franciji je ocena diplome, ki jo zagotavlja center ENIC-NARIC France,⁹¹ brezplačna za upravičence dočasne zaščite, prosilce za azil in osebe, ki so upravičene do mednarodne zaščite, njihove vloge pa se obravnavajo po hitrem postopku.⁹² Podobno je NARIC na Irskem objavil »Razširjen vodnik za ukrajinske kvalifikacije v kontekstu irskega nacionalnega ogrodja kvalifikacij (NQF)« z zbirko podatkov o kakovosti in kvalifikacijah (Quality and Qualifications Ireland (QQI) – NARIC), v kateri je na voljo seznam splošnih poklicnih, nadaljnjih izobraževalnih in visokošolskih ukrajinskih kvalifikacij glede na različne ravni nacionalnega ogrodja kvalifikacij.

V Italiji in Slovaški republiki so zdravniki, medicinske sestre in socialni delavci v zdravstveni dejavnosti iz Ukrajine izvzeti iz pravil o priznavanju kvalifikacij zdravstvenih delavcev. Tudi Latvija in Poljska imata posebne postopke priznavanja za zdravnike. V Latviji to velja tudi za psihologe, farmacevte in pomočnike farmacevtov. Na Irskem je pedagoški svet pripravil prilagojen postopek registracije, ki podpira registracijo učiteljev, usposobljenih v Ukrajini. Uporablja se posebno zaporedje, po katerem se kvalifikacije ocenijo po začetni registraciji, pri čemer so postopki varnostnega preverjanja in pridobivanja policijskih potrdil prilagojeni glede na edinstveno situacijo v Ukrajini (ob hkratnem ohranjanju standardov). Na Portugalskem je inženirska zbornica opredelila izjemo za priznavanje in sprejem inženirjev iz Ukrajine, ki prebivajo na Portugalskem kot upravičenci dočasne zaščite.

Okvir 3. Pristopi k podpori pri zaposlovanju v državah OECD, ki niso članice EU

Kanada

Do decembra 2023 je v Kanado na podlagi programa za odobritev nujnih potovanj med Kanado in Ukrajino (CUAET) prispelo več kot 210 000 ljudi iz Ukrajine. Prizadevanja za izboljšanje njihovih zaposlitvenih možnosti se od začetka krize razseljevanja usklajujejo na centralni ravni in na ravni provinc. V skladu s spremembami splošnih pogojev programa vključevanja z dne 13. aprila 2022 se je program, ki je običajno namenjen stalnim prebivalcem, za osebe iz Ukrajine s statusom časnega prebivalca podaljšal do 31. marca 2023 (pozneje do 31. marca 2025). Razširjene storitve poleg pomoči pri iskanju namestitve, jezikovnem usposabljanju ter informiranju/usmerjanju glede življenja v Kanadi vključujejo tudi storitve, ki olajšajo dostop do trga dela, kot so mentorstvo, mreženje in svetovanje na področju zaposlitve. Na voljo so specializirane storitve za posebne potrebe žensk, starejših, mladih ter lezbijk, gejev, biseksualcev, transseksualcev, queerov in »two-spirited« oseb (LGBTQ+).

Japonska

Od marca 2022 je Japonska sprejela več kot 2 400 ljudi, ki so pobegnili iz Ukrajine. Japonska vlada je lokalnim javnim zavodom za zaposlovanje dodelila nalogo, da pomagajo Ukrajincem pri iskanju zaposlitve v sodelovanju z občinskimi upravami in japonsko agencijo za priseljevanje. Podpora je prilagojena individualnim željam evakuirancev iz Ukrajine. Nekateri lokalni JZZ organizirajo seminarje in delavnice, da bi okrepili ta prizadevanja in olajšali izmenjavo dobrih praks. Med marcem 2022 in avgustom 2023 je zaposlitev našlo skupno 687 oseb iz Ukrajine, od tega jih je 193 prejel storitve lokalnih JZZ.

87 AT, BE, CZ, DE, EE, FI, FR, IE, IT, LT, LU, LV, NL, PL, PT, SI.

88 BG, CY, EL, HR, HU, PT, SE, SK in RS.

89 AT, BE, DE, EE, FR, IE, LV, NL, PL, PT, SK.

90 Evropska komisija, Generalni direktorat za notranji trg, industrijo, podjetništvo ter mala in srednja podjetja, Ocena Priporočila Komisije (EU) 2022/554 z dne 5. aprila 2022 o priznavanju kvalifikacij za ljudi, ki bežijo pred rusko invazijo v Ukrajino, https://single-market-economy.ec.europa.eu/publications/assessment-commission-recommendation-eu-2022554-5-april-2022-recognition-qualifications-people_en, zadnji dostop 7. maj 2024.

91 Francoski center ENIC-NARIC je del mednarodne mreže ENIC-NARIC (Evropska mreža informacijskih centrov – nacionalni informacijski centri za priznavanje visokošolskih diplom), ki jo sestavlja 57 centrov po vsej Evropi (kot jih opredeljuje UNESCO).

92 Na pobudo generalnega direktorata za tuje v Franciji je OECD v sodelovanju z Evropsko komisijo izvedel projekt za oceno stanja v Franciji in podal številna priporočila za izboljšanje sistema priznavanja ter potrjevanja kvalifikacij in spretnosti upravičencev dočasne zaščite. Projekt je financirala Evropska unija prek instrumenta za strokovno podporo. Za dodatne informacije glej OECD (v pripravi): *Izboljšanje ocenjevanja, priznavanja ter potrjevanja kvalifikacij in spretnosti upravičencev dočasne zaščite iz Ukrajine v Franciji*.

Drugi splošni pristopi

Države gostiteljice so navedle številne druge (ciljno usmerjene ali splošne) ukrepe in pristope za lažje zaposlovanje upravičencev dočasne zaščite, vključno s **spodbudami za upravičence dočasne zaščite in delodajalce**.⁹³ Na Finskem so upravičenci dočasne zaščite, ki so registrirane stranke JZZ, upravičeni do subvencij za plače, pri čemer je prag za pridobitev dela nižji od praga za običajno zaposlitev. JZZ lahko delodajalcu dodeli subvencijo za plače za delno kritje stroškov plač, delodajalec pa lahko delavcem, ki izpolnjujejo merila, ponudi zaposlitev za nedoločen čas. Priljubljen pristop je tudi **poenostavitev birokratskih postopkov**. Irška in Poljska sta sprejeli strategijo »vse na enem mestu«, ki upravičencem dočasne zaščite omogoča dostop do splošnih javnih zavodov za zaposlovanje. Na Irskem so za to značilni prilagojeni osebni načrti napredovanja in enakopraven dostop do JZZ. Na Poljskem so poleg celovite podpore na nacionalni ravni za vključevanje na trg dela v okviru dejavnosti lokalne uprave vzpostavljene točke pomoči na enem mestu, kjer so potrebne.

Številne države gostiteljice dajejo prednost **izboljšanju zagotavljanja informacij**, tudi prek dogodkov in zaposlitvenih sejmov⁹⁴ ali specializiranih projektov (npr. Slovaška republika). Na Finskem organizirajo spletne seminarje, informativne dogodke in zaposlitvene sejme, da bi upravičencem dočasne zaščite omogočili lažje zaposlovanje. Estonija zagotavlja informativne sestanke in spletne portale za delodajalce ter posebno spletno stran inšpektorata za delo za delovna razmerja. Češka republika poudarja, da so potrebne stalne kampanje za ozaveščanje o zakonitem zaposlovanju in pravicah delavcev, ki bodo okrepile zaupanje v državne institucije. Prizadevanja so bila usmerjena tudi v **možnosti usposabljanja in izpopolnjevanja**. Italijanski projekt PUOI poteka od leta 2016 in se osredotoča na socialno in poklicno vključevanje na različne načine. V zadnjem projektu se je 16 % od 2 000 projektnih poti nanašalo na upravičence dočasne zaščite. Poti do socialne in delovne vključenosti imajo več faz, vključno s sprejemom, evidentiranjem, informiranjem, svetovanjem pri iskanju možnosti zaposlitve, pripravištvom (šest mesecev) in zaključkom. Luksemburg izvaja vrsto ukrepov na področju zaposlovanja, kot so pogodbe za podporo pri zaposlovanju in vajeništvu.

Ukrepi so pogosto usmerjeni v **določene sektorje**. Estonija ima specializirane izobraževalne programe za medicinske sestre in učitelje, Nizozemska pa pobude za upravičence dočasne zaščite za delo v reguliranih poklicih, kot so otroško varstvo, psihologija in poučevanje. Na Poljskem ukrepi vključujejo financiranje jezikovnega izobraževanja, postopke priznavanja in učenje poljskega jezika za

zdravstvene poklice. Slovaška republika je uvedla poenostavljene postopke za pediatre iz Ukrajine. V Belgiji (Valonija) se lahko upravičenci dočasne zaščite z vozniškim dovoljenjem C/CE matične države udeležijo kratkega programa usposabljanja, ki jim olajša prehod na delovno mesto voznika tovornjaka v Belgiji. Opravijo krajše tečaje francoskega jezika ter trdih in mehkih veščin, po katerih prejmejo potrdilo o poklicnem usposabljanju. Nekateri podporni ukrepi se osredotočajo predvsem na **ženske**.⁹⁵ V Avstriji program KOMPASS – Poklicne poti za ženske priseljenke, ki ga izvaja ÖIF, šest mesecev podpira migrantke na začetku kariere pri vzpostavljanju poklicne mreže in izkoriščanju njihovih kvalifikacij, s posebnim poudarkom na ženskah iz Ukrajine. Na Poljskem se ukrepi osredotočajo na lažje pridobivanje znanj in spretnosti za upravičenke dočasne zaščite, ki opravljajo regulirane poklice, vključno s stroški jezikovnega usposabljanja iz poljščine za medicinske sestre in babice iz Ukrajine (glej okvir 4). V Franciji so bili med 5. aprilom 2022 in 31. avgustom 2023 otroci, mlajši od treh let, brezplačno sprejeti v vrtec v bližini njihovega doma. Grčija je navedla projekt v izvajanju, tj. »Momentum«,⁹⁶ v katerem sodelujejo organizacije iz petih držav članic EU,⁹⁷ njegov cilj pa je zmanjšati ovire, s katerimi se srečujejo migrantke in begunke (vključno z upravičenkami dočasne zaščite) pri socialnem in ekonomskem vključevanju.⁹⁸

Nevladne organizacije (NVO), organizacije civilne družbe in mednarodne organizacije v osmih državah gostiteljicah⁹⁹ izvajajo ciljno usmerjene ukrepe (glej okvir 4). Poudarek je pogosto na **partnerstvih med zasebnimi, neprofitnimi organizacijami/organizacijami civilne družbe in javnimi organizacijami**. Na Švedskem, na primer, si zasebni akterji in organizacije prizadevajo za povezovanje upravičencev dočasne zaščite z delodajalci.

Ukrajinski center za poklicno podporo, ki so ga leta 2022 vzpostavili pobuda Prehod spretnosti (*Beredskapslyftet*) in številne kadrovske agencije, se osredotoča na usklajevanje spretnosti med novo prispelimi ljudmi iz Ukrajine in potrebami po zaposlovanju v švedskih podjetjih.¹⁰⁰ Vključeni so tudi številni projekti CARE,¹⁰¹ financirani iz Evropskega socialnega sklada plus (ESS+). Fast Care je med aprilom 2022 in oktobrom 2023 zajemal 143 projektov vključevanja na trg dela in socialne vključenosti. Projekti so vključevali usklajevanje spretnosti, evidentiranje znanj in spretnosti, ocenjevanje znanj in spretnosti, dodatno poklicno usposabljanje, tečaje švedščine in angleščine, informacije o državljskih pravicah in svetovanje.¹⁰² Nemška pobuda Job-Turbo vključuje ukrepe usklajevanja za posamezno panogo z vključitvijo zasebnega sektorja (glej okvir 4).¹⁰³ Madžarska daje na voljo finančno pomoč delodajalcem, ki zagotavljajo namestitev upravičencem dočasne zaščite.

93 BE, DE, EE, FI, FR, IE, LT, LV, NL, PL, PT, SK.

94 AT, BE, EE, FI, FR, IE, LV.

95 AT, EL, FR, PL.

96 24-mesečni projekt, ki ga financira Sklada za azil, migracije in vključevanje (AMIF), sofinancira pa Generalni direktorat za migracije in notranje zadeve (GD HOME), s petimi sodelujočimi državami članicami (ES, EL, HU, IT, PT), <https://www.momentumproject.eu/>, zadnji dostop 6. maj 2024.

97 EL, ES, HU, IT, PT.

98 Projekt Momentum, <https://www.momentumproject.eu/>, zadnji dostop 6. maj 2024.

99 AT, BE, DE, EE, FR, HU, NL, PL, SE, SK.

100 Ukrajinski center za strokovno podporo, <https://professionalcenter.se/>, zadnji dostop 8. april 2024.

101 Evropska komisija, CARE: Kohezijski ukrep za begunce v Evropi, informativni list, 8. marec 2022, https://ec.europa.eu/regional_policy/information-sources/publications/factsheets/2022/care-cohesion-s-action-for-refugees-in-europe_en, zadnji dostop 8. april 2024.

102 Svet Evropskega socialnega sklada na Švedskem, <https://www.esf.se/pressmeddelanden/stort-intresse-for-projekt-till-stod-for-ukrainska-flyktningar-i-sverige/?query=ukraina>, zadnji dostop 6. maj 2024.

103 Zvezno ministrstvo za delo in socialne zadeve, Job-Turbo, b.l., <https://www.bmas.de/DE/Arbeit/Migration-und-Arbeit/Flucht-und-Ayls/Turbo-zur-Arbeitsmarktintegration-von-Gefluechteten/turbo-zur-arbeitsmarktintegration-von-gefuechteten.html>, zadnji dostop 6. maj 2024.

Okvir 4: Primeri ukrepov in/ali praks, ki olajšujejo vključevanje upravičencev dočasne zaščite na trg dela

Nizozemska: Projekt Empatia

Pri projektu Empatia sodelujejo nizozemski svet za begunce, fundacija OPORA in PsyGlobal. Projekt si prizadeva za integracijo psihologov iz Ukrajine na Nizozemskem z omogočanjem opravljanja strokovne dejavnosti in zagotavljanjem nujne podpore drugim upravičencem, ki jo potrebujejo zaradi vojne. Empatia jih usmerja pri ocenjevanju diplom, jih povezuje z ustreznimi delovnimi mesti in z upravičenci, ki potrebujejo oskrbo. Projekt skrbi za njihovo usposabljanje, razvoj in zaposlitev v okviru zdravstvenega varstva na področju duševnega zdravja. Poleg tega Empatia nudi izobraževanje na področju preventivne oskrbe za strokovne delavce, kar omogoča zaposlitev v občinah, občinskih zdravstvenih službah in socialnih organizacijah.

Poljska: Podpora ženskam iz Ukrajine

Številne visokokvalificirane ženske iz Ukrajine, vključno z ekonomistkami, računovodkinjami, zdravnicami in učiteljicami, se spopadajo z izzivi pri prilagajanju svojih reguliranih poklicev poljskim zahtevam. Ministrstvo za družino, delo in socialno politiko podpira pridobivanje potrebnih znanj in kvalifikacij s pobudami, kot so financiranje skupinskega tečaja poljščine ter kritje stroškov priznavanja tujih univerzitetnih diplom in potrjevanja zaključka študija. Sklad ministrstva za delo sofinancira usposabljanje iz poljskega jezika za osebe iz Ukrajine, ki opravljajo zdravstvene poklice, zlasti medicinske sestre in babice, na zahtevo pa je podpora namenjena tudi okrožnim zbornicam medicinskih sester in babic.

Nemčija: Job-Turbo

Zvezno ministrstvo za delo in socialne zadeve ter zvezni zavod za zaposlovanje sta oktobra 2023 uvedla program Job-Turbo za pomoč pri zaposlitvi upravičencev dočasne zaščite (in drugih beguncev):

1. Upravičenci dočasne zaščite in drugi begunci, ki so prijavljeni na zavodih za zaposlovanje, prejema redna vabila za podporo po integracijskem tečaju in pogostejše stike s svetovalci. Po doseganju znanja nemščine na ravni B1 ali A2 jih praviloma vključijo v delovno okolje za pridobitev začetnih delovnih izkušenj. Poti vključevanja, vključno z razvojem spretnosti in učenjem jezika ob delu, so prilagojene individualnim potrebam. Evidenca kvalifikacij se posodablja, po potrebi pa se določijo tudi ukrepi za priznavanje in izboljšanje.
2. Zavodi za zaposlovanje in agencije za zaposlovanje omogočajo povezovanje med osebami, ki so zaključile integracijski tečaj, delodajalci in panožnimi partnerji, s čimer širijo prizadevanja za usklajevanje v posameznih panogah. Oddelki za delodajalce zveznega zavoda za zaposlovanje obveščajo delodajalce o razvoju znanj in spretnosti ter jezikovnih tečajih, povezanih z delovnim mestom, ki dopolnjujejo delovni proces.

Delodajalci in begunci so obveščeni o možnostih za pridobitev dovoljenja za delovne migrante v skladu z nemškim zakonom o priseljevanju usposobljenih delavcev.

3. Podjetja se pozivajo, naj v večjem številu zaposlujejo upravičence dočasne zaščite in druge begunce, tudi če nimajo dobrega znanja nemščine (pod ravno B2), ter jim nudijo izpopolnjevanje ob delu (po potrebi s pomočjo podpornih ukrepov iz knjige II in III socialnega zakonika). Zvezna vlada si prizadeva, da bi velika podjetja, sektor agencij za zagotavljanje časovnega dela in panožna združenja sprejeli prostovoljne zaveze v zvezi s tem.

Spodbujanje samozadostnosti

Eden od temeljnih ciljev vključevanja na trg dela je spodbujanje ekonomske neodvisnosti upravičencev dočasne zaščite. Anketa UNHCR je potrdila, da se ob povečanju števila upravičencev dočasne zaščite, ki imajo dohodke iz zaposlitve, sorazmerno zmanjšuje delež tistih, ki so odvisni od socialnih prejemkov. Vendar je bilo v poročilu poudarjeno, da večina upravičencev dočasne zaščite s svojim dohodkom ne more pokriti osnovnih potreb.¹⁰⁴

Socialni prejemki in finančna pomoč so upravičencem dočasne zaščite zagotovljeni v skladu s členom 13(2) direktive o začasni zaščiti,¹⁰⁵ vendar se zagotavljanje finančne pomoči v državah gostiteljicah razlikuje. Upravičenci dočasne zaščite so v nekaterih primerih vključeni v osnovni sveženj socialne varnosti, medtem ko se druge prejemke zagotavljajo pod podobnimi pogoji kot za prosilce za azil¹⁰⁶ ali pa posebna nadomestila.¹⁰⁷ Države gostiteljice na splošno izvajajo nekatere ukrepe za podporo upravičencem dočasne zaščite pri prehodu v ekonomsko samozadostnost.

Šest držav gostiteljic poroča, da je spodbujanje samozadostnosti upravičencev dočasne zaščite del njihove širše strategije politike.¹⁰⁸ Avstrija poudarja, da je vključevanje na trg dela ključni korak v procesu integracije in k samostojnemu življenju v državi. Podobno tudi Češka republika in Nemčija poudarjata cilj trajnostnega vključevanja na trg dela, ki odraža kvalifikacije upravičencev dočasne zaščite. Češka republika si zlasti prizadeva za čim boljše izkoriščanje potenciala kvalifikacij upravičencev dočasne zaščite, medtem ko je v Estoniji samozadostnost povezana s stopnjami kvalifikacij in spretnosti, da se omogoči zaposlovanje glede na kvalifikacije.

Posebne ukrepe za spodbujanje samozadostnosti lahko razdelimo na »premostitvene ukrepe« in ciljno usmerjene ukrepe, prilagojene upravičencem dočasne zaščite, ki so zaposleni, vendar ne morejo zadovoljiti svojih osnovnih potreb.

Premostitveni ukrepi

Premostitveni ukrepi se nanašajo na splošne in ciljno usmerjene ukrepe, ki olajšajo prehod s socialnega varstva in sredstev za preživljanje na nacionalni trg dela in finančno neodvisnost (npr. zagotavljanje nastanitve ali preživljanja za določen čas po vstopu osebe na trg dela).

104 UNHCR, Življenje na čakanju: Nameni in perspektive beguncev iz Ukrajine št. 3, februar 2023, str. 5–6, <https://data.unhcr.org/en/documents/details/99072>, zadnji dostop 7. maj 2024.

105 Člen 13(2) direktive o začasni zaščiti določa, da države članice EU upravičencem dočasne zaščite zagotovijo dostop do potrebnega socialnega varstva in sredstev za preživljanje, če nimajo zadostnih dohodkov.

106 AT, DE (do 31. maja 2022), ES, FI (dokler so nastanjeni v sprejemnem sektorju; po prijavi v občini prebivališča je na voljo več podpore, saj se poveča odgovornost za ureditev lastne nastanitve), FR, LU (enak znesek kot prosilci za mednarodno zaščito), PT, SE.

107 BG, CZ, IT, NL, PL (enkratna denarna pomoč v višini 300 PLN (62 EUR), SI, SK (od junija do septembra 2022 je bilo izplačevanje pomoči v materialni stiski začasno (za tri mesece) preneseno z ministrstva za delo, socialne zadeve in družino (uradi za socialne zadeve in družino) na mednarodne organizacije (UNHCR, Sklad Združenih narodov za otroke (UNICEF) in Mednarodno zvezo društev Rdečega križa in Rdečega polmeseca (IFRC)), plačila pa so prejeli upravičenci dočasne zaščite, prijavljeni na uradih za delo.

108 AT, CZ, DE, EE, PT, SE.

V številnih državah gostiteljicah se za spodbujanje ekonomske neodvisnosti upravičencev do začasne zaščite uporabljajo **splošni ukrepi**.¹⁰⁹ Če se upravičenci do začasne zaščite na Portugalskem, ki prejemajo socialnovarstveni prejemek na osnovi minimalnega dohodka¹¹⁰, zaposlijo, se njihov denarni prejemek preračuna z upoštevanjem 50 % njihove plače. Prejemek bo začasno ustavljen le, če bo plača preseгла socialnovarstveni prejemek na osnovi minimalnega dohodka, z možnostjo ponovne aktivacije. Avstrija in Francija navajata, da zagotavljata dostop do osnovne oskrbe in sredstev za preživljanje (kot je zagotovljeno prosilcem za azil), vključno z nastanitvenimi potrebami. V Avstriji se prejemki postopoma zmanjšujejo, ko se preseže prag dodatnega dohodka. Čeprav je bilo to novo pravilo pripravljeno posebej za upravičence do začasne zaščite, se ti še vedno težko odločijo za delo zaradi morebitne izgube nastanitve¹¹¹ ali zahtevkov za povračilo nadomestil (če so preseženi pragovi). **Ciljno usmerjeni ukrep** v Češki republiki predvideva, da upravičenci do začasne zaščite prejemajo humanitarno pomoč prvih pet mesecev bivanja.¹¹² Estonija navaja enkratno subvencijo najemnine za upravičence do začasne zaščite za kritje stroškov, povezanih z začetkom najema, do največ 1 200 EUR na osebo. V Latviji se upravičencem do začasne zaščite na začetku zaposlitve ali samozaposlitve izplača enkratno nadomestilo v višini ene minimalne mesečne plače.¹¹³ Nekateri države gostiteljice¹¹⁴ ne poročajo o premostitvenih ukrepih.

Ciljno usmerjeni ukrepi za podporo upravičencem do začasne zaščite, ki s svojim dohodkom ne morejo pokriti osnovnih potreb

Večina držav gostiteljic ne poroča o tovrstnih ukrepih, ki bi bili posebej prilagojeni upravičencem do začasne zaščite.¹¹⁵ Italija navaja, da lahko zaposleni upravičenci do začasne zaščite prejmejo enkratno univerzalno nadomestilo, katerega cilj je zagotoviti ekonomsko podporo družinam z vzdrževanimi otroki od sedmega meseca nosečnosti do 21. leta starosti (pod določenimi pogoji), brez starostnih omejitev za invalidne otroke.

Sodelovanje pri ukrepih

V večini držav gostiteljic je sodelovanje pri ukrepih vključevanja na trg dela prostovoljno.¹¹⁶ Toda v več primerih je obvezno:¹¹⁷ v Nemčiji se lahko prejemki, kadar se oseba, ki je upravičena do prejemkov in zmožna za delo, strinja s sodelovanjem pri ukrepu, vendar ga ne izvede, zmanjšajo za do 30 % standardnega zneska.

V Avstriji in Belgiji obstajajo razlike med regijami. V deželi Zgornja Avstrija se morajo upravičenci do začasne zaščite prijaviti pri AMS in sodelovati pri iskanju zaposlitve, nesodelovanje pa lahko privede do prekinitve prejemkov za osnovno oskrbo.¹¹⁸ V Belgiji (Flandrija) se morajo upravičenci do začasne zaščite prijaviti pri regionalnem JZZ (VDAB). Če upravičenec ne izpolnjuje pogojev, določenih v zakonu o PCSW, in se ne prijavi, sicer ni konkretnih pravnih posledic, vendar se lahko podpora javnega centra za socialno varstvo (PCSW)¹¹⁹ (npr. dohodek za integracijo) zavrne ali odvzame. Kadar upravičenci do začasne zaščite sodelujejo pri ukrepih vključevanja na trg dela, so praviloma registrirani v istem sistemu/platformi kot domači državljani in drugi državljani tretjih držav z zakonitim prebivališčem.¹²⁰ Na Portugalskem in v Slovaški republiki so registrirani ločeno v sistemu, ki državljanom ni dostopen prek sistema JZZ. Osebe iz Ukrajine, ki so prišle na Poljsko po 24. februarju 2022, prejmejo identifikacijsko številko s pripisom »UKR PESEL«, podobno poljski identifikacijski številki (PESEL). Ta pripis omogoča spremljanje, na primer, koliko delodajalcev uporablja poenostavljeni postopek zaposlovanja,¹²¹ ali so bili upravičenci do začasne zaščite deležni podpore uradov za delo ali pa so registrirani v sistemu zavarovanja.

109 BE (je »nadomestilo za življenjske stroške« na zvezni ravni, upravičencem do začasne zaščite pa zagotavlja sredstva za preživljanje, vendar ga lahko v Flandriji izgubijo, če ne izpolnjujejo regionalnih predpisov), CZ, DE (od 1. junija 2022), EE, EL, FR, IE, LV, PT.

110 *Rendimento Social de Inserção* (RSI): ukrep za zaščito ljudi v skrajni revščini – podpora vključuje integracijski program in denarno plačilo.

111 V nekaterih pokrajinah je dogovorjeno, da lahko upravičenci do začasne zaščite, ki so se zaposlili, nekaj tednov bivajo v organizirani nastanitvi, v drugih pa morajo takoj po začetku dela poiskati zasebno nastanitev.

112 Humanitarna pomoč je zagotovljena v višini življenjskih stroškov (4 860 CZK za odraslo osebo, 3 490 CZK za otroka) za prvih 150 dni (pet mesecev) bivanja. Nato se zniža na raven preživetja za odraslo osebo (3 130 CSK), če si oseba ne poskuša sama zagotoviti finančnih sredstev in hkrati nima objektivnih ovir za delo (tj. ni ranljiva). Znesek se izračuna na podlagi dohodka, življenjskih stroškov in stanja na bančnem računu. Upravičenci do začasne zaščite lahko izkoristijo tudi eno od rednih denarnih socialnih pomoči – takojšnjo izredno pomoč. Ta pomoč se dodeli osebam, ki se znajdejo v situacijah, ki jih je treba obravnavati takoj.

113 Od 1. januarja 2021: 500 EUR; od 1. januarja 2023: 620 EUR; od 1. januarja 2024: 700 EUR. ¹¹⁴ BE, BG, CY, EE, HU, HR, LU, NL, PL.

115 BE, BG, CY, DE, EE, EL, HR, HU, IE, IT, LU, LV, NL, PL, SK, SE in RS.

116 AT (razen Zgornje Avstrije), BE (Valonija, regija Bruselj - glavno mesto, nemško govoreča skupnost), BG, CY, CZ, HR, EE, EL, FI, FR, IE, IT, LT, LV, NL, PL, PT, SE, SK in RS. Na Irskem so storitve zavodov za zaposlovanje upravičencem do začasne zaščite na voljo prostovoljno že od prihoda. Upravičenci do začasne zaščite, ki prejemajo dodatek za iskalce zaposlitve, so bili sprva izključeni iz standardnega aktivacijskega postopka za dolgotrajno brezposelne osebe. Od junija 2023 pa se vsi upravičenci do začasne zaščite, ki prejemajo dodatek za iskalce zaposlitve, obravnavajo enako kot vsi drugi iskalci zaposlitve in so vključeni v standardni postopek aktivacije. Za tiste, ki prejemajo dodatek za iskalce zaposlitve, je sodelovanje z zavodom za zaposlovanje obvezno.

117 AT (Zgornja Avstrija), BE (Flandrija), DE, ES, HU, LU.

118 V Avstriji je »obveznost lastnega prizadevanja« zapisana v zakonih o osnovni oskrbi šestih zveznih dežel (Koroška, Zgornja Avstrija, Solnograška, Spodnja Avstrija, Štajerska, Predarlška), vendar jo trenutno izvaja le Zgornja Avstrija.

119 Javni centri za socialno varstvo (PCSW) so prisotni v vseh občinah ali mestih v BE in izvajajo različne socialne storitve. Imajo pomembno vlogo pri pomoči beguncem in posameznikom, da izkoristijo proces vključevanja v okviru subsidiarne zaščite.

120 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, EE, EL, FI, FR, HR, HU, IE, IT, LT, LU, LV, NL, PL, SE, SI in RS.

121 Zaposlovanje tujca na podlagi izjave o dodelitvi dela je poenostavljen postopek, imenovan tudi »postopek z izjavo«. Državljanu ene od petih držav (Republika Armenija, Republika Belorusija, Republika Gruzija, Republika Moldavija, Ukrajina) omogoča, da dela na Poljskem 24 mesecev brez delovnega dovoljenja (razen če je navedeno v predpisu), <https://psz.praca.gov.pl/dla-bezrobotnych-i-poszukujacych-pracy/dla-cudzoziemcow/oswiadczenia-o-powierzeniu>, zadnji dostop 6. april 2024.

Za već informacij:

Spletno mesto EMN: <http://ec.europa.eu/emn>

LinkedIn EMN: <https://www.linkedin.com/company/european-migration-network>

Twitter EMN: <https://twitter.com/emnmigration>

YouTube EMN: <https://www.youtube.com/@EMNMigration>

Nacionalne kontaktne točke EMN

Avstrija www.emn.at/en/

Belgija www.emnbelgium.be/

Bolgarija www.emn-bg.com/

Hrvaška emn.gov.hr/

Ciper

www.moi.gov.cy/moi/crmd/emnncpc.nsf/home/home?opendocument

Češka www.emncz.eu/

Estonija www.emn.ee/

Finska emn.fi/en/

Francija

www.immigration.interieur.gouv.fr/Europe-et-International/Le-reseau-europeen-des-migrations-REM3/Le-reseau-europeen-des-migrations-REM2

Nemčija www.bamf.de/EN/Themen/EMN/emn-node.html

Grčija emn.immigration.gov.gr/en/

Madžarska www.emnhungary.hu/en

Irska www.emn.ie/

Italija www.emnitalyncp.it/

Latvija www.emn.lv

Litva www.emn.lt/

Luksemburg emnluxembourg.uni.lu/

Malta emn.gov.mt/

Nizozemska www.emnnetherlands.nl/

Poljska www.gov.pl/web/european-migration-network

Portugalska rem.sef.pt/en/

Romunija www.mai.gov.ro/

Španija

www.emnspain.gob.es/en/home

Slovaška www.emn.sk/en

Slovenija www.emnslovenia.si/

Švedska www.emnsweden.se/

Norveška www.udi.no/en/statistics-and-analysis/european-migration-network---norway#

Gruzija migration.commission.ge/

Republika Moldavija bma.gov.md/en

Ukrajina dmsu.gov.ua/en-home.html

Črna gora www.gov.me/mup

Armenija migration.am/?lang=en

Srbija kirs.gov.rs/eng